

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΚΑΙΝΟΤΟΜΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ

«Ανοικτή Διακυβέρνηση - Διαφάνεια και Δημόσια Συμμετοχή»

ΑΘΗΝΑ, Μάρτιος 2014

ΕΚΘΕΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

«Ανοικτή Διακυβέρνηση - Διαφάνεια και Δημόσια Συμμετοχή»

Συντονίστρια: Αναστασία Παπαστυλιανού

Ομάδα Σύνταξης
Ανατολή Κοζάρη
Χρήστος Μπούρας
Κονδύλω Τερζή

Η παρούσα Έκθεση Πολιτικής εκπονήθηκε με αφορμή την ολοκλήρωση των εργασιών του καινοτόμου εργαστηρίου «Ανοικτή Διακυβέρνηση – Διαφάνεια και Δημόσια Συμμετοχή». Σε αυτήν αποτυπώνονται, όπως κατεγράφησαν στα απομαγνητοφωνημένα πρακτικά του εργαστηρίου, οι τοποθετήσεις και παρεμβάσεις όλων των συμμετεχόντων, τόσο στην Ολομέλεια, όσο και στα στρογγυλά τραπέζια.

Ευχαριστούμε θερμά όλους τους συμμετέχοντες για την ενεργό συμμετοχή και την εποικοδομητική συνεισφορά τους, ευελπιστώντας στη συνέχιση του διαλόγου.

Πρόλογος

Το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α), στο πλαίσιο του θεσμικού του ρόλου, παράλληλα με τους κύριους άξονες δραστηριότητάς του – εκπαίδευση και επιμόρφωση-, συμβάλλει ουσιαστικά στις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες στον χώρο της δημόσιας διοίκησης, αναπτύσσοντας δράσεις που περιλαμβάνουν συνεργατικά εργαστήρια επίλυσης προβλημάτων, συναντήσεις διαβούλευσης για τη διαμόρφωση προτάσεων και υποστήριξη της εφαρμογής των σχεδίων δράσης της διοίκησης σε σημαντικούς τομείς της δημόσιας πολιτικής και την αντιμετώπιση φαινομένων δυσλειτουργίας.

Οι δράσεις του Ε.Κ.Δ.Δ.Α λειτουργούν συμπληρωματικά και υποστηρικτικά μεταξύ τους διαμορφώνοντας ένα συστηματικό πλαίσιο υποστήριξης δημόσιων πολιτικών με ρυθμιστικό παράγοντα το ανθρώπινο δυναμικό της. Οι συμμετέχοντες σε κάθε εργαστήριο εμπειρογνώμονες, καθηγητές, καθώς και εξειδικευμένα στελέχη δημοσίων υπηρεσιών μεταφέρουν την τεχνογνωσία τους, παρουσιάζουν καλές πρακτικές άλλων χωρών, καταθέτουν απόψεις, ανταλλάσσουν εμπειρίες, υποβάλλουν προτάσεις και καταβάλλουν προσπάθειες, μέσα από διαδικασίες συναίνεσης, προκειμένου να ανιχνευθεί η δυνατότητα εξεύρεσης συγκεκριμένων και πρακτικά εφαρμόσιμων λύσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, μετά από πρόταση του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και σε συνεργασία με αυτό, το Ε.Κ.Δ.Δ.Α σχεδίασε και οργάνωσε δράσεις υποστήριξης του νέου σχεδίου δράσης για την Ανοικτή Διακυβέρνηση και ειδικότερα σε θέματα που αφορούν επιτακτικά αιτήματα της Λειτουργίας της Διοίκησης όπως η Διαφάνεια, Λογοδοσία και Λειτουργία των ελεγκτικών μηχανισμών, αλλά και θέματα Δημόσιας Συμμετοχής και Ανοικτής Επικοινωνίας

Στην παρούσα έκθεση αποτυπώνονται τα συμπεράσματα και οι προτάσεις από τις εργασίες του καινοτόμου εργαστηρίου.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζονται σε όλους τους συμμετέχοντες, οι οποίοι με προθυμία και εξαιρετικό ενδιαφέρον, συνέβαλαν ουσιαστικά στη διαβούλευση.

Η αναπληρώτρια του Γενικού Γραμματέα
ΕΚΔΔΑ

Δρ. Φανή Κομσέλη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	iii
Περίληψη	2
Executive Summary	4
1. “Ανοικτή Διακυβέρνηση - Διαφάνεια και Δημόσια Συμμετοχή »	6
2. Οργάνωση του Καινοτόμου Εργαστηρίου	6
3. Παρουσίαση εργασιών του καινοτόμου εργαστηρίου	11
3.1 Πολιτικές και Κατευθύνσεις για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης OGP	11
3.2 Θεματικές Ενότητες	12
3.2.1 Διαφάνεια και Ανοικτή Πρόσβαση στα Δημόσια Έγγραφα	13
3.2.1.1 Υφιστάμενη κατάσταση	13
3.2.1.2 Προβληματισμοί	17
3.2.1.3 Προοπτικές και Προτάσεις	18
3.2.2 Δημόσια Συμμετοχή στη Διακυβέρνηση και τη Λήψη Αποφάσεων	26
3.2.2.1 Υφιστάμενη κατάσταση	26
3.2.2.2 Προβληματισμοί	29
3.2.2.3 Προοπτικές και Προτάσεις	30
3.2.3 Ανοικτή επικοινωνία με πολίτες, διαχείριση υποθέσεων πολιτών	35
3.2.3.1 Υφιστάμενη κατάσταση	35
3.2.3.2 Προβληματισμοί	36
3.2.3.3 Προοπτικές και Προτάσεις	37
4. Προτεραιότητες Φορέων για την Ανοικτή Διακυβέρνηση-Διαφάνεια και Δημόσια Συμμετοχή	42
5. Προτάσεις για το σχέδιο Δράσης OGP	46
6. Παράρτημα	47

Περίληψη

Οι δεσμεύσεις της Ελλάδος ως μέλος του οργανισμού για την Ανοικτή Διακυβέρνηση (Open Government Partnership¹) για την Διαφάνεια και την Λογοδοσία στην Δημόσια Διοίκηση καθώς και για την Συμμετοχική Διακυβέρνηση αποτέλεσαν το έναυσμα για την διοργάνωση του συγκεκριμένου θεματικού εργαστηρίου.

Το εν λόγω καινοτόμο εργαστήριο διαβούλευσης οργανώθηκε στο ΕΚΔΔΑ στις 17 Φεβρουαρίου 2014 με θέμα «Ανοικτή Διακυβέρνηση – Διαφάνεια και Δημόσια Συμμετοχή»

Σκοπός του εργαστηρίου αποτέλεσε η ανάγκη επικοινωνίας της Δημόσιας Διοίκησης με τους κοινωνικούς εταίρους με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων αναφορικά με τα θέματα διαφάνειας, λογοδοσίας και ανοιχτής διάθεσης δημοσίων εγγράφων καθώς και της δημόσιας συμμετοχής στην διακυβέρνηση και την λήψη των αποφάσεων.

Η παρούσα έκθεση πολιτικής στηρίχθηκε αποκλειστικά στις τοποθετήσεις των συμμετεχόντων, για τις οποίες κρατήθηκαν πρακτικά σε όλη την διάρκεια του προγράμματος και στην συνέχεια απομαγνητοφωνήθηκαν.

Το εργαστήριο διοργανώθηκε σε διαδοχικές συνεδρίες που αφορούσαν στα ακόλουθα θέματα:

- A) Διαφάνεια και Ανοικτή Πρόσβαση στα Δημόσια Έγγραφα
  - 1. Διαφάνεια στην λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
  - 2. Λογοδοσία, λειτουργία του ελεγκτικού μηχανισμού
  - 3. Ανοικτή διάθεση – Κωδικοποίηση διοικητικών διαδικασιών
- B) Δημόσια Συμμετοχή στη Διακυβέρνηση και τη Λήψη Αποφάσεων
  - 1. Ανοικτή και συμμετοχική διαδικασία νομοθετικών προτάσεων
  - 2. Οργάνωση Διαβουλεύσεων
- Γ) Ανοικτή επικοινωνία με τους πολίτες, διαχείριση υποθέσεων πολιτών (θεσμικό πλαίσιο και διοικητικές διαδικασίες)

Στο πλαίσιο του εν λόγω καινοτόμου εργαστηρίου υπήρξαν παρεμβάσεις από φορείς του δημοσίου αλλά και κοινωνικούς φορείς στο θέμα της **διαφάνειας** με αναφορά τα συστήματα **ΔΙ@ΥΓΕΙΑ**² και **ΕΣΗΔΗΣ**³ (Εθνικό Σύστημα Ηλ. Δημοσίων Συμβάσεων). Στόχος των παρεμβάσεων υπήρξε η μελλοντική εξέλιξη των δύο συστημάτων, οι αλλαγές που μπορούν να επιφέρουν στην Δημόσια διοίκηση και η ενδυνάμωση τους μέσω αναγκαίων προσθηκών.

Αναφορικά με τα ζητήματα της **λογοδοσίας** και της **εύρυθμης λειτουργίας** των ελεγκτικών μηχανισμών, οι ελεγκτικοί φορείς εξέφρασαν θέσεις και προτάσεις για την συμμετοχή των πολιτών στην διαδικασία λογοδοσίας. Υπήρξαν προτάσεις

¹ www.opengovpartnership.org

² www.diaygeia.gov.gr

³ www.eprocurement.gov.gr

συνεργασίας των Ελεγκτικών Φορέων με τους Πολίτες με σκοπό την βελτιστοποίηση της λειτουργίας των ελεγκτικών μηχανισμών .

Παράλληλα έγιναν αναφορές και προτάσεις για την θεσμοθέτηση διαδικασιών για την αδιάβλητη και διαφανή λειτουργία των Ελεγκτικών Φορέων καθώς και για την δημοσιοποίηση των στοιχείων των ελέγχων.

Στο ζήτημα της Ανοικτής διάθεσης και κωδικοποίησης των διοικητικών διαδικασιών έγιναν αναφορές σε διοικητικές διαδικασίες που ενδιαφέρουν περισσότερο τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Υπήρξαν παρεμβάσεις εκατέρωθεν των συμμετεχόντων αναφορικά με τις περιπλεγμένες και ασαφείς υποχρεώσεις και αρμοδιότητες που υπάρχουν σε κάθε διοικητική διαδικασία.

Στο ζήτημα της ανοικτής και συμμετοχικής διαδικασίας στην κύρωση νομοθετικών πράξεων έγινε αναφορά στην επέκταση του ιστοχώρου **Opengov**⁴ προκειμένου να καλύψει την απαίτηση για την διαδικασία συγκέντρωσης ηλεκτρονικών υπογραφών των προς συζήτηση ή επικύρωση νομοσχεδίων από τη Βουλή.

Για το θέμα της οργάνωσης των διαβουλεύσεων κατατέθηκαν προτάσεις και εκφράστηκαν απόψεις για την αξιοποίηση των σχολίων, την ανάγκη ύπαρξης ανάδρασης και τη γενικότερη βελτίωση της διαδικασίας ηλεκτρονικής διαβούλευσης μέσα από τον ιστοχώρο opengov.gr. Σημαντικό στοιχείο για την ολοκληρωμένη διαχείριση της διαδικασίας ηλεκτρονικής διαβούλευσης αποτελεί η ανάγκη μίας θεσμοθετημένης διαχείρισης των υποθέσεων των πολιτών.

---

⁴ www.opengov.gr

Executive Summary

Greece as a member of the Organization for Open Government Partnership has made some commitments in the fields of Transparency and Accountability in Public Administration and for Participatory Governance.

The purpose of this innovative workshop is to form the communication needs of the social partners to get feedback on the issues of transparency, accountability and open distribution of public documents and public participation in governance and decision making.

This policy paper is based on the placements of participants for which minutes were kept throughout the duration of the program and then transcribed from the recordings.

The report includes the following topics:

A) Transparency and Open Access to Public Documents

1. Transparency in the functioning of the Public Administration,
2. Accountability and operation of the control mechanism,
3. Open disposal - Coding administrative procedures.

B) Public Participation in Governance and Decision Making

1. Open and participatory legislative proposals,
2. Organize a successful Public Consultation

C) Open communication with citizens for legislative and administrative procedures.

In the context of this innovative laboratory we had interventions by public bodies and social organizations on the issue of transparency with reference systems Δι@υγεια and ΕΣΗΔΗΣ (National Electronic Procurement System). The scope of the interventions was the future evolution of these two major systems, changes that can be made on them in order to have transparency in Public administration. Concurrently we tried to find ways in order to empower them through the necessary additions.

Regarding the issue of accountability and the proper functioning of control mechanisms, the evaluation agencies expressed positions and recommendations for involving citizens in the process of accountability. There were proposals for cooperation audit bodies with Citizens for greater accountability.

References were also made in order to adopt formal procedures for fair and transparent functioning of Audit Institutions and the disclosure of data controls.

There were extending discussion about the issue of open access and coding of administrative procedures in favour of citizens and businesses. There were positions by the participants regarding the confusing and unclear obligations and responsibilities that exist in any administrative proceedings.

Also there was extending discussion about the issue of open and participatory process to legislative acts. The participants proposed an extension of the.opengov platform in order to meet a requirement for the process of gathering signatures for electronic debate for the legislative acts of the Parliament.

On the issue of the Public Consultation there were proposals and expressed opinions on the use of feedback of every consultation.

1. “Ανοικτή Διακυβέρνηση - Διαφάνεια και Δημόσια Συμμετοχή »

Η δημόσια διοίκηση για να ανταποκριθεί στις σύγχρονες προκλήσεις και ανάγκες της κοινωνίας καλείται να αποκτήσει ιδιότητες «ανοικτής διοίκησης». Τα θέματα σχετικά με την Ανοικτή διάθεση Υπηρεσιών, Διαδικασιών και εν γένει Δεδομένων καθώς και οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για Διαφάνεια και Λογοδοσία στην λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελούν βασικό ζητούμενο στην «Κοινωνία της Γνώσης». Οι ελεγκτικοί μηχανισμοί ενισχύουν και εξασφαλίζουν την ανοικτή λειτουργία της διοίκησης. Η Δημόσια Συμμετοχή προσδιορίζει την ορθολογικότερη Διακυβέρνηση και Λήψη Αποφάσεων. Οι πολιτικές, κατευθύνσεις, τεχνολογίες, πρότυπα αλλά και θέματα επιχειρησιακής οργάνωσης τίθενται ως άξονες ανάλυσης και είναι καθοριστική η συμμετοχή και συνεργασία όλων.

2. Οργάνωση του Καινοτόμου Εργαστηρίου

Το καινοτόμο εργαστήριο για την «Ανοικτή Διακυβέρνηση - Διαφάνεια και Δημόσια Συμμετοχή» αποτελεί ένα από τα εργαστήρια καινοτομίας που οργανώνονται και υλοποιούνται από το Ε.Κ.Δ.Δ.Α, μετά από πρόταση του ΥΔΙΜΗΔ στα πλαίσια ενός ευρύτερου συνόλου καινοτόμων δράσεων για την Ανοικτή Διακυβέρνηση, οι οποίες συγχρηματοδοτούνται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του ΕΣΠΑ «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013».

Αποτελεί συγχρόνως αναπόσπαστο κομμάτι μιας φιλόδοξης προσπάθειας για την αντιμετώπιση σύγχρονων προβλημάτων αλλά και διαχρονικών δυσλειτουργιών της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Βασικό συστατικό της προσπάθειας αυτής είναι η διαβούλευση, αφού τα κύρια εργαλεία των εργαστηρίων είναι η ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας και ο ουσιαστικός και γόνιμος διάλογος. Τα συμπεράσματα και οι προτάσεις των εργαστηρίων αποτυπώνονται σε εκθέσεις πολιτικής και επιχειρησιακά σχέδια δράσης.

Σκοπός του εργαστηρίου ήταν να φέρει σε συνεργασία και επικοινωνία φορείς από τη δημόσια διοίκηση, εμπειρογνώμονες, ερευνητές από την πανεπιστημιακή και ερευνητική κοινότητα καθώς και τον ιδιωτικό τομέα με απώτερο στόχο την διαμόρφωση Σχεδίου Δράσης για την Ανοικτή Διακυβέρνηση αλλά και των απαραίτητων ρυθμίσεων με την προοπτική εφαρμογής των βασικών θεμάτων της στη Διοίκηση.

Στο εργαστήριο παρουσιάστηκαν οι βασικοί άξονες και πολιτικές, αναδείχτηκαν προβλήματα και εξετάστηκαν τα θέματα που τέθηκαν με τη μορφή παρατηρήσεων και προτάσεων των συμμετεχόντων. Οι προτάσεις που διατυπώθηκαν αφορούν τόσο γενικά θέματα της Ανοικτής Διακυβέρνησης όσο και ειδικότερα θέματα Διαφάνειας και Δημόσιας Συμμετοχής.

Τα συμπεράσματα και οι προτάσεις έχουν στόχο να συμβάλουν στην

- Ανάδειξη των δυνατοτήτων αλλά και περιορισμών για τη Διαφάνεια, τη Δημόσια Συμμετοχή και Ανοικτή Επικοινωνία με τη Διοίκηση.
- Οριστικοποίηση της πρότασης σχεδίου δράσης για το Open Government Partnership -OGP⁵

2.1 Μεθοδολογία Οργάνωσης του Καινοτόμου Εργαστηρίου

Η δράση των καινοτόμων εργαστηρίων του Ε.Κ.Δ.Δ.Α υλοποιείται με τη διοργάνωση θεματικών εργαστηρίων διαβούλευσης – στρογγυλών τραπέζιων, που κύριο στόχο έχουν, να βοηθήσουν στη δημιουργία μιας κουλτούρας διαλόγου και ελεύθερου προβληματισμού, συγκεντρώνοντας στο ίδιο τραπέζι και διασφαλίζοντας συνθήκες ισότιμης έκφρασης των απόψεων όλων των εμπλεκομένων κάθε προβλήματος. Εντάσσεται στις μεθόδους ποιοτικής έρευνας και σε τεχνικές διαχείρισης ομάδων.

1.1.1.1 Σχεδιασμός και προετοιμασία εργαστηρίου

Η Υφυπουργός Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Δρ. Εύη Χριστοφιλοπούλου απηύθυνε σχετική πρόσκληση στις κεντρικές υπηρεσίες – Υπουργεία προκειμένου να ορίσουν εκπροσώπους για να συμμετέχουν στο εργαστήριο ενώ ταυτόχρονα το Ε.Κ.Δ.Δ.Α προχώρησε, μέσω της Μονάδας Τεκμηρίωσης και Καινοτομιών, σε πρόσκληση φορέων και ατόμων που η εμπειρία, τεχνογνωσία ή άλλη συμβολή τους θεωρήθηκε σημαντική στο αντικείμενο του εργαστηρίου.

Με απόφαση της αναπληρώτριας του Γενικού Γραμματέα του Ε.Κ.Δ.Δ.Α συστάθηκε Επιτροπή Επιστημονικής και Οργανωτικής Υποστήριξης αποτελούμενη από τις/τους:

- Παπαστυλιανού Αναστασία, συντονίστρια ΜΟΤΕΚ, ως Συντονίστρια της ομάδας και συντάκτρια του κειμένου πολιτικής,
- Κοζάρη Ανατολή, στέλεχος ΕΚΔΔΑ, ως μέλος, καταγραφέα των πρακτικών του εργαστηρίου και συντάκτη του κειμένου πολιτικής,
- Τερζή Κονδύλω, ΕΚΔΔΑ, στέλεχος ΕΚΔΔΑ, ως μέλος, καταγραφέα των πρακτικών του εργαστηρίου και συντάκτη του κειμένου πολιτικής,
- Μπούρα Χρήστο, στέλεχος ΜΟΔ, ως μέλος και συντάκτη του κειμένου πολιτικής

Έργο της Επιτροπής ήταν η προετοιμασία υλοποίησης του εργαστηρίου, η επιστημονική επιμέλεια των θεματικών ενοτήτων του, η συγκέντρωση των κειμένων εργασίας, η επεξεργασία τους σε τελική μορφή, καθώς και η διαμόρφωση κειμένου πολιτικής για τη Διαφάνεια και τη Δημόσια Συμμετοχή.

⁵ <http://www.opengovpartnership.org/country/greece>

Η Επιτροπή στο διάστημα μέχρι την έναρξη του προγράμματος ήταν επιφορτισμένη με τη διαμόρφωση του προγράμματος, τον καθορισμό των κεντρικών ομιλητών, των συντονιστών καθώς και την κατάρτιση της τελικής λίστας με τους συμμετέχοντες.

1.1.1.2 Χαρακτηριστικά Εργαστηρίου

Το Καινοτόμο εργαστήριο οργανώθηκε σε επίπεδο Ολομέλειας σε δυο συνεδρίες. Δόθηκε επίσης η δυνατότητα υποβολής γραπτών προτάσεων και αποστολής τους εντός προκαθορισμένου χρόνου.

Η δράση όπως υλοποιήθηκε περιλαμβάνει τα κάτωθι χαρακτηριστικά:

- Έγινε μετά από πρόταση του ΥΔΙΜΗΔ και ανταποκρίνεται σε μια σημαντική δημόσια πολιτική και προτεραιότητα
- Υποστηρίζει το σχέδιο Δράσης για τη Διεθνή Πρωτοβουλία OGP που συμμετέχει η χώρα
- Το ΕΚΔΔΑ υποστήριξε την δράση με στελέχη του από την ΜΟΤΕΚ και το ΙΝΕΠ, με επικεφαλής τη συντονίστρια της ΜΟΤΕΚ, επιμέρους συντονιστές και rapporteurs –μέλη του Μητρώου του Κύριου Διδακτικού προσωπικού του ΕΚΔΔΑ- σε κάθε παράλληλο εργαστήριο, τεχνικούς κάλυψης, υπεύθυνο επικοινωνίας, οργανωτικά υπευθύνους, ομάδα μαγνητοφώνησης κλπ.
- Έγινε με συμμετοχή πάνω από 50 στελεχών
- Τηρήθηκαν οι πιστοποιημένες διαδικασίες υλοποίησης Καινοτόμων Εργαστηρίων του ΕΚΔΔΑ και τα αντίστοιχα, πρότυπα όπως Περίγραμμα, Πρόγραμμα, προσκλήσεις, δελτίο τύπου, κλπ.
- Υπήρχε συμμετοχή εμπειρογνομόνων
- Κρατήθηκαν πρακτικά, οι εργασίες μαγνητοφωνήθηκαν και έγινε απομαγνητοφώνηση και αποδελτίωση
- Συγκεντρώθηκαν και γραπτές προτάσεις μετά το τέλος του εργαστηρίου

1.1.1.3 Θεματικές Ενότητες

Οι θεματικές ενότητες ήταν:

- A) Διαφάνεια και Ανοικτή Πρόσβαση στα Δημόσια Έγγραφα
1. Διαφάνεια στην λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
  2. Λογοδοσία, λειτουργία του ελεγκτικού μηχανισμού
  3. Ανοικτή διάθεση – Κωδικοποίηση διοικητικών διαδικασιών
- B) Δημόσια Συμμετοχή στη Διακυβέρνηση και τη Λήψη Αποφάσεων
1. Ανοικτή και συμμετοχική διαδικασία νομοθετικών προτάσεων
  2. Οργάνωση Διαβουλεύσεων
- Γ) Ανοικτή επικοινωνία με τους πολίτες, διαχείριση υποθέσεων πολιτών (θεσμικό πλαίσιο και διοικητικές διαδικασίες)

Κατά τη διοργάνωση ορίστηκαν οι ρόλοι των συντονιστών και των rapporteurs. Στο εργαστήριο δόθηκε η δυνατότητα ανάπτυξης των απόψεων όλων των συμμετεχόντων, η εξασφάλιση αλληλεπίδρασης και η συνδιαμόρφωση των προτάσεων.

1.1.1.4 Συμμετέχοντες

Συνολικά στο εργαστήριο συμμετείχαν πάνω από πενήντα άτομα (βλ. Παράρτημα) εκπροσωπώντας τη δημόσια διοίκηση και αυτοδιοίκηση, ανεξάρτητες αρχές, ελεγκτικές αρχές, την πανεπιστημιακή και ερευνητική κοινότητα και την κοινωνία των πολιτών.

Κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου δόθηκε η δυνατότητα συμμετοχής και τοποθέτησης όλων.

Διάγραμμα 1. Κατανομή Συμμετεχόντων ανά Φορέα Προέλευσης

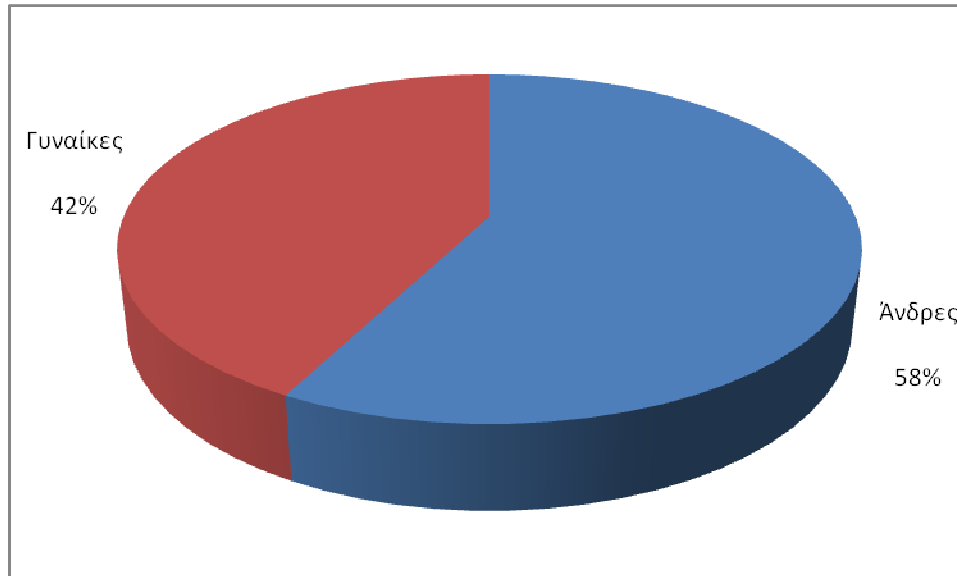

Η προέλευση των συμμετεχόντων δείχνει το ενδιαφέρον και τη διάθεση συμμετοχής κάθε πλευράς και εξασφάλισε σε ικανοποιητικό βαθμό την καταγραφή των διαφορετικών προσεγγίσεων και την καταγραφή ευρύτερων απαιτήσεων και αναγκών που αφορούν τη διαφάνεια και εξασφάλιση της δημόσιας συμμετοχής.

Διάγραμμα 2. Πλήθος Συμμετεχόντων ανά Φορέα

Το πλήθος και η κατανομή των συμμετεχόντων έθεσε τις προϋποθέσεις γόνιμου διαλόγου ανά θεματική ενότητα.

Διάγραμμα 3. Κατανομή Συμμετεχόντων κατά Φύλο

Η εκπροσώπηση των γυναικών ήταν σημαντική παρά τη μικρότερη αναλογικά συμμετοχής τους.

3. Παρουσίαση εργασιών του καινοτόμου εργαστηρίου

3.1 Πολιτικές και Κατευθύνσεις για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης OGP

Η ανάπτυξη μιας λεπτομερώς σχεδιασμένης πολιτικής για την ανοικτή διακυβέρνηση επιβάλλεται να δίνει έμφαση στα συνεργατικά σχήματα για την παραγωγή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών, την πρόσβαση και αξιοποίηση των ανοικτών δημόσιων δεδομένων καθώς και τη διαφάνεια και συμμετοχικότητα. Σε αυτό το πλαίσιο ο ρόλος του συγκεκριμένου εργαστηρίου είναι σημαντικός αφού μέσω αυτής της διαδικασίας διαβούλευσης διασφαλίζεται η συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών, ο διάλογος και ο ελεύθερος προβληματισμός.

Η ηγεσία του ΥΔΙΜΗΔ είναι αποφασισμένη να προωθήσει ένα εθνικό σχέδιο δράσης για την ανοικτή διακυβέρνηση, η οποία αποτελεί ζήτημα πρωτεύουσας σημασίας. Για το λόγο αυτό η χώρα ήδη από το 2010 συμμετέχει ενεργά στη διεθνή πρωτοβουλία του Open Government Partnership. Οι βασικοί λόγοι για τους οποίους η ανοικτή διακυβέρνηση έχει ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα είναι δύο:

- Ο πρώτος είναι ότι με τις **πολιτικές** της μπορεί να γεφυρώσει το έλλειμμα **εμπιστοσύνης** ανάμεσα στην πολιτική ηγεσία και τους πολίτες, οι οποίοι απαιτούν περισσότερο από ποτέ διαφάνεια, συμμετοχή στη λήψη των αποφάσεων, έλεγχο και λογοδοσία των πολιτικών. Σε αυτή την κατεύθυνση το ΥΔΙΜΗΔ έχει στηρίξει πολιτικές οι οποίες προωθούν τη διαφάνεια, με σημαντικότερη τη «ΔΙΑΥΓΕΙΑ» (η οποία ενισχύθηκε), και σκοπός είναι να ενισχυθούν ακόμα περισσότερο οι μηχανισμοί διαβούλευσης στη λογική του OpenGov⁶.
- Ο δεύτερος λόγος είναι ότι τα **ανοικτά δεδομένα** μπορούν να αποτελέσουν έναν ουσιαστικό **καταλύτη** για την **ανάπτυξη**. Υπάρχει πολύ πληροφορία διαθέσιμη μέσα στα κλειστά σιλό του δημοσίου η οποία αν καταστεί ανοικτή και προσβάσιμη μπορεί να αποτελέσει έναν πραγματικό καταλύτη ανάπτυξης. Στο συγκεκριμένο πλαίσιο εδράζεται και η οδηγία για την επαναχρησιμοποίηση της πληροφορίας του δημοσίου (PSI Directive⁷).

Το αναπτυξιακό όφελος θα επέλθει όχι απλά από την ανοικτή διάθεση των δεδομένων, αλλά από τη δυνατότητα (νομική και τεχνική) επεξεργασίας τους. Με τον τρόπο αυτό θα δημιουργηθεί προστιθέμενη αξία, οι επιχειρήσεις θα μπορούν να καινοτομήσουν και να παράγουν πλούτο και η ζωή των πολιτών θα διευκολυνθεί σημαντικά. Για να επιτευχθεί λοιπόν το μέγιστο δυνατό όφελος η δέσμευση της Ελλάδας ως μέλος του OGP είναι να μεταβεί σε μια ανοικτή πολιτική δεδομένων στην οποία τα δεδομένα θα είναι ανοικτά εκ προοιμίου (open by default). Όλα τα

⁶ www.opengov.gr

⁷ <http://www.epsiplatform.eu/>

δεδομένα θα είναι ανοικτά και προς επεξεργασία, εξαιρώντας δεδομένα που αφορούν την εθνική ασφάλεια καθώς και αυτά που αφορούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα.

Σημαντικό είναι να εξασφαλιστεί βέβαια (σε συνεργασία με τις ανεξάρτητες αρχές όπως η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης κ.λπ.) ότι δεν θα γίνεται κατάχρηση του δικαιώματος της εξαίρεσης από την ανοικτή διάθεση και επεξεργασία. Το ΥΔΙΜΗΔ θα εκδώσει σύντομα σχετική υπουργική απόφαση, το σχέδιο της οποίας θα αποσταλεί σε όλους τους συμμετέχοντες για παρατηρήσεις, πριν ξεκινήσει η δημόσια διαβούλευση. Πρόθεση επίσης του Υπουργείου είναι η συνεργατική δημιουργία του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το OGP.

Τέλος η κυβέρνηση έχει ξεκινήσει διαδικασίες για την ανοικτή διάθεση δεδομένων μέσω της ιστοσελίδας data.gov.gr⁸, και το ΥΔΙΜΗΔ έχει συνεισφέρει σε αυτή την προσπάθεια παρέχοντας δεδομένα από το Δι@ύγεια και δεδομένα αναφορικά με τα στοιχεία των εργαζομένων του δημοσίου τομέα.

Η Ελλάδα στα πλαίσια συμμετοχής της στην πρωτοβουλία του OGP θα πρέπει να αντλήσει καλά παραδείγματα και πρακτικές από άλλες χώρες, αλλά και να δώσει η ίδια καλά παραδείγματα της προσπάθειάς της. Το ΥΔΙΜΗΔ θα είναι καταλύτης σε αυτή την διαδικασία ενθαρρύνοντας τα άλλα υπουργεία και τους δημόσιους φορείς να συμμετέχουν.

3.2 Θεματικές Ενότητες

Α) Διαφάνεια και ανοικτή πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα.

- 1 Διαφάνεια στη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
2. Ανοικτή διάθεση – Κωδικοποίηση διοικητικών διαδικασιών
3. Λογοδοσία, λειτουργία του ελεγκτικού μηχανισμού

Β). Δημόσια Συμμετοχή στη Διακυβέρνηση και τη Λήψη Αποφάσεων

1. Ανοικτή και συμμετοχική διαδικασία νομοθετικών προτάσεων
2. Οργάνωση Διαβουλεύσεων

Γ) Ανοικτή επικοινωνία με τους πολίτες, διαχείριση υποθέσεων πολιτών (θεσμικό πλαίσιο και διοικητικές διαδικασίες)

---

⁸ <http://data.gov.gr>

3.2.1 Διαφάνεια και Ανοικτή Πρόσβαση στα Δημόσια Έγγραφα

Το θέμα της Διαφάνειας στη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης καθώς και η Ανοικτή διάθεση των διοικητικών πράξεων και αποφάσεων αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για την ορθή λειτουργία της διοίκησης και απαιτούν σωστή κωδικοποίηση των διοικητικών διαδικασιών για την εξασφάλιση της λειτουργίας του ελεγκτικού μηχανισμού με απώτερο στόχο τη Λογοδοσία.

3.2.1.1 Υφιστάμενη κατάσταση

➤ **Τεχνικά ζητήματα - Υποδομές**

- Υποστηρίζονται αυτή τη στιγμή **δράσεις διαφάνειας** με παραδείγματα δράσεων όπως είναι το Δι@ύγεια αυτή καθ' εαυτή η δράση, το help desk του Δι@ύγεια καθώς επίσης και τα συστήματα ανοιχτών δεδομένων αποθήκευσης, τεκμηρίωσης και αναζήτησης ανοιχτών δεδομένων⁹ και δεδομένων Διοικητικού ενδιαφέροντος.
- Στο Δι@ύγεια υπάρχουν πάνω από 10 εκατομμύρια αποφάσεις
- Οι αποφάσεις όπως αναρτώνται δεν είναι κατανοητές. Συχνά, μια απόφαση που αναρτάται παραπέμπει σε στοιχεία για το συγκεκριμένο θέμα τα οποία δεν έχουν αναρτηθεί και τα οποία δεν δημοσιοποιούνται και επομένως περιορίζεται η ποιότητα της πληροφορίας. Σε αυτό το σημείο αναδεικνύεται το θέμα των Διασυνδεδεμένων Δεδομένων (Linked Data¹⁰) που απασχολεί έντονα την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Υπάρχουν προβλήματα αναφορικά με την αναζήτηση ή με την ποιότητα της τυποποίησης και τεκμηρίωσης των δημοσιευμένων δεδομένων. Υπάρχουν οι απαραίτητες τεχνολογίες και τα εργαλεία που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν αυτές τις πρωτοβουλίες.
- Με την τελευταία τροποποίηση του Δι@ύγεια (Δι@ύγεια II), εκτός από την ανάρτηση όλων των πράξεων προς το σκοπό της διαφάνειας,

⁹ www.data.gov.gr

¹⁰ <http://open-data.europa.eu/en/linked-data>

καθίσταται το Δι@ύγεια και αποθετήριο δημοσίων εγγράφων υπό την έννοια ότι τα αναρτηθέντα έχουν ισχύ ακριβούς αντιγράφου.

- Το Ελληνικό Κοινοβούλιο έχει αναπτύξει πύλη δημοσιότητας (portal¹¹) όπου δημοσιεύονται αποφάσεις, συμβάσεις, προμήθειες κανονιστικές πράξεις ατομικές πράξεις, κλπ. ταξινομημένες κατά το πρότυπο του Δι@ύγεια .
- Στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ) γίνεται ανάρτηση όλων των αποφάσεων στο Δι@ύγεια και ταυτόχρονα η διακίνηση εγγράφων, τόσο εντός του Ιδρύματος όσο και με τους πολίτες, γίνεται ηλεκτρονικά χρησιμοποιώντας τον Αριθμό Διαδικτυακής Ανάρτησης (Α.Δ.Α).
- Μία σημαντική διαπίστωση είναι να αναρτηθούν και να ενημερώνονται στο διαδίκτυο και σε έναν μοναδικό ιστοχώρο (βλέπε Δι@ύγεια) τα οργανογράμματα των φορέων του δημοσίου.
- Η Γενική Γραμματεία Εμπορείου διαθέτει τα εξής μητρώα: το Γενικό Εμπορικό Μητρώο(ΓΕΜΗ¹²), το μητρώο των Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ), το Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ) καθώς και πλατφόρμα για τις ηλεκτρονικές διαγωνιστικές διαδικασίες.
- Μία από τις βασικές ελλείψεις για την ομαλή λειτουργία των πληροφοριακών συστημάτων αποτελεί η μη ύπαρξη διαλειτουργικότητας μεταξύ των πληροφοριακών συστημάτων (Δι@ύγεια , ΚΗΜΔΗΣ, ΕΣΗΔΗΣ κλπ.).
- Παρατηρείται το φαινόμενο των διπλο-καταχωρήσεων όπου το ίδιο έγγραφο αναρτάται και στο Δι@ύγεια και στο ΚΗΜΔΗΣ.
- Υπάρχει αδυναμία πρόσβασης σε τεχνικά και επιστημονικά στοιχεία (π.χ. τεχνικές μελέτες, αεροφωτογραφίες) σε σχέση με τη δημόσια παρουσία και το κτηματολόγιο από υπηρεσίες και πολίτες.
- Το ΣΥΖΕΥΞΙΣ αποτελεί το εθνικό δίκτυο δημόσιας διοίκησης το οποίο εξελίσσεται αλλά δεν καλύπτει σήμερα όλες τις ανάγκες.
- Στο Γενικό Λογιστήριο το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Δημοσιονομικής Πολιτικής είναι σε λειτουργία τα τελευταία τρία

¹¹ <http://www.hellenicparliament.gr/>

¹² <https://www.businessregistry.gr/>

χρόνια και γίνεται παρακολούθηση του δημοσίου λογιστικού και του προϋπολογισμού.

- Υπάρχει ευρύτατη δημοσιοποίηση και διαρκής επικαιροποίηση στοιχείων από το μητρώο μισθοδοτούμενων του ελληνικού δημοσίου.
- Δημοσιεύονται αναλυτικά στοιχεία για τον αριθμό του ανθρώπινου δυναμικού του δημόσιου τομέα και την εξέλιξή του, σε προσλήψεις, αποχωρήσεις και μετατάξεις από το πληροφοριακό σύστημα της απογραφής.
- Σε θέματα που αφορούν στη συμμετοχή και τη διαφάνεια δεν έχουν υλοποιηθεί πολύ σημαντικά έργα πληροφορικής, τα οποία καθυστερούν εδώ και χρόνια, από έλλειψη πολιτικής βούλησης.
- Αναφορικά με το έργο του κτηματολογίου έχουν παρατηρηθεί μεγάλες καθυστερήσεις. Στην παρούσα φάση το Υπουργείο Οικονομικών αναπτύσσει το σύστημα του Εθνικού Περιουσιολογίου το οποίο εκμεταλλεύεται χαρτογραφικά δεδομένα από το Κτηματολόγιο.
- Η επέκταση του ΣΥΖΕΥΞΙΣ εκκρεμεί από το 2010 με αποτέλεσμα να μην δύναται να παρασχεθούν υψηλού επιπέδου διαδικτυακές υπηρεσίες και να εξοικονομηθούν 150.000.000.
- Ένα μεγάλο μέρος της δημόσιας πληροφορίας βρίσκεται σε μορφή μη επεξεργάσιμη.

➤ **Θεσμικό πλαίσιο**

- Το θεσμικό πλαίσιο καθιστά το Δι@ύγεια αποθετήριο διοικητικών εγγράφων.
- Σήμερα ο νόμος δίνει τη δυνατότητα να χρησιμοποιούνται τα έγγραφα του Δι@ύγεια χωρίς επικύρωση.
- Το Α.Σ.Ε.Π προωθεί το έργο της κωδικοποίησης της νομοθεσίας του που ξεκινά με τον ιδρυτικό νόμο 2190/94 και τις τροποποιήσεις που έγιναν τα επόμενα χρόνια καθώς και άλλες διατάξεις που αφορούν στη λειτουργία του Α.Σ.Ε.Π.

- Ανοικτό είναι το ζήτημα σε θεσμικό επίπεδο για την συνεργασία μεταξύ των φορέων που ασχολούνται με ζητήματα στα οποία απαιτείται η συμμετοχή των. Τέτοια περίπτωση είναι η κατεδάφιση αυθαίρετων κατασκευών όπου εμπλέκονται φορείς όπως οι γενικοί γραμματείς των αποκεντρωμένων διοικήσεων οι οποίοι έχουν την ευθύνη της υλοποίησης της κατεδάφισης, η δικαιοσύνη, οι ελεγκτικοί μηχανισμοί κλπ.
- Το νομοθετικό πλαίσιο για το Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων είναι σε ισχύ τα τελευταία τρία χρόνια.

➤ **Επιχειρησιακά θέματα – Δομές – Λειτουργία**

- Υπάρχει πληθώρα ελεγκτικών οργάνων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων
- Η πρόσβαση στους ελεγκτικούς μηχανισμούς στην Ελλάδα γενικά είναι ελεύθερη στους πολίτες και υπάρχει αντίστοιχη υποχρέωση των ελεγκτικών μηχανισμών να πληροφορούν τους πολίτες εφόσον αυτοί το ζητήσουν για τον έλεγχο που διενεργείται.
- Υπάρχει ένα μίνιμουμ διαφάνειας σε ό,τι αφορά στη δράση των ελεγκτικών μηχανισμών με δεδομένο ότι υποβάλλονται ετήσιες εκθέσεις, γίνεται έλεγχος και κοινωνικός αλλά και θεσμικός.
- Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει καταγράψει αναφορές-παράπονα σύμφωνα με τις οποίες δεν τηρείται η χρονική προτεραιότητα σε σχέση με την αποπληρωμή των οφειλών καθώς παρατηρείται το φαινόμενο να δίνεται προβάδισμα στην πληρωμή δανειστών οι οποίοι είναι χρονικά μεταγενέστεροι.

➤ **Δημόσιες Πολιτικές**

- Το έργο «κωδικοποίηση της νομοθεσίας» υπάρχει για πολλούς διαφορετικούς τομείς δημοσίων πολιτικών (ΑΣΕΠ, τουριστική

νομοθεσία, ασφαλιστική νομοθεσία). Δεν υπάρχει στρατηγικός σχεδιασμός για να αντιμετωπίζονται συλλογικά οι προσπάθειες αυτές.

- Το ΥΔΜΗΔ δημοσιεύει δεδομένα, τα οποία αποτελούν και τη βάση για την λήψη συγκεκριμένων αποφάσεων και την ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων αλλά δεν υπάρχει καθολικότητα εφαρμογής.

➤ Εκπαίδευση

- Το Ε.Κ.Δ.Δ.Α υλοποιεί επιμορφωτικές δράσεις σε θέματα Ανοικτής Διακυβέρνησης, ειδικές εκπαιδεύσεις για τη Δι@υγεια σε συνεργασία με το ΥΔΙΜΗΔ καθώς και ειδικές δράσεις για δημόσιες συμβάσεις και προμήθειες σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Εμπορίου.

3.2.1.2 Προβληματισμοί

- Υπάρχει επιφύλαξη αναφορικά με το ποια πληροφορία θα πρέπει να είναι δημοσιεύσιμη. Η δημοσίευση θα πρέπει να γίνεται με επιλογή και με γνώμονα την μείωση της γραφειοκρατίας και την ωφέλεια του πολίτη.
- Το θεσμικό πλαίσιο που καθιστά το Δι@ύγεια αποθετήριο διοικητικών εγγράφων δεν εξασφαλίζει το δικαίωμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων των πολιτών το οποίο έρχεται σε αντίθεση με σχετική απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου ορίζεται ότι η διαφάνεια είναι το υπέρτερο δημόσιο συμφέρον αλλά την ίδια στιγμή δεν πρέπει να καταστρατηγείται ή να στραγγαλίζεται το δικαίωμα, της προστασίας των προσωπικών δεδομένων.
- Κατά τον σχεδιασμό των διαφόρων συστημάτων δεν ελήφθησαν υπόψη οι ανάγκες των υπευθύνων. Επί παραδείγματι στο θέμα των Διαβουλεύσεων (opengov.gr) δεν είχαν καθοριστεί εκ των προτέρων οι moderators και με ποια διαδικασία θα διαχειριζόταν τα δεδομένα από την ανοιχτή διαβούλευση.

3.2.1.3 Προοπτικές και Προτάσεις

➤ Τεχνικά ζητήματα – Υποδομές

- **Προτάσεις για το σύστημα Δι@ύγεια :**
  - **Διασύνδεση** του Δι@ύγεια με το δικτυακό τόπο του ελληνικού κοινοβουλίου.
  - Ανάπτυξη τεχνολογίας **για ανάλυση περιεχομένου** στα δεδομένα που αναρτώνται στο Δι@ύγεια με στόχο επιπλέον πληροφορία από αυτή που υπάρχει ήδη.
  - Να δημιουργηθεί ένα **εργαλείο αναζήτησης στο Δι@ύγεια** και να βελτιωθεί η **φιλικότητα του** συστήματος προς το χρήστη.
  - Ανάγκη υλοποίησης διαδικασιών μερικής **αυτοματοποίησης**.
  - **Ανωνυμοποίηση** ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων.
  - Να υπάρξει **διαλειτουργικότητα** του Δι@ύγεια με άλλα πληροφοριακά συστήματα και για την εξυπηρέτηση των πολιτών αλλά και για την εξυπηρέτηση των δημόσιων φορέων που κάνουν τις αναρτήσεις. Πχ. να υπάρξει διαλειτουργικότητα του Δι@ύγεια με το εθνικό σύστημα δημοσίων συμβάσεων με το ΟΠΣ δημοσιονομικής πολιτικής κ.α.
  - Να προχωρήσει το σύστημα της Δι@ύγεια με επικαιροποιημένη έκδοση με σκοπό να μειώσει την ανθρωποπροσπάθεια που απαιτείται για να **κωδικοποιηθεί** ένα έγγραφο.
  - Χρήση **προτύπων**(templates).
  - Θα πρέπει να υπάρξει ένας βαθμός **τυποποίησης** στη μορφή και στην κατηγοριοποίηση των σχετικών εγγράφων που θα πρέπει να ακολουθείται από όλους ώστε να είναι εύκολη η πρόσβαση σε κάποιον που ενδιαφέρεται για το συγκεκριμένο αντικείμενο
  - Να υπάρχει **υποχρέωση κοινοποίησης** όλων των ουσιαστικών και κρίσιμων **συμπληρωματικών πληροφοριών** και δεδομένων ενός εγγράφου.
  - Όταν ένα έγγραφο αναρτάται στη Δι@ύγεια , τα στοιχεία αυτά πρέπει να γίνονται **δεδομένα, μεταδεδομένα, συνδεδεμένα**

- δεδομένα για να υπάρχει καλής **ποιότητας πληροφόρηση**. Αυτό μπορεί να αντιμετωπισθεί με το επόμενο βήμα του Δι@ύγεια.
- Θα πρέπει να δημιουργηθούν οι αναγκαίες **διαδικασίες και δομές**.
  - Να αναγνωριστεί και να εξασφαλιστεί το **κόστος** υλοποίησης όλων των μηχανισμών που πρέπει να υποστηρίζουν τις δράσεις, **αξιοποιώντας το ανθρώπινο δυναμικό** της δημόσιας διοίκησης.
-
- **Δημοσίευση Εσόδων Εξόδων του κράτους:** Να υπάρξει κατάλληλο πληροφοριακό **σύστημα** όπου θα δημοσιεύονται έστω με μικρή καθυστέρηση τα **έξοδα** και τα **έσοδα** του κράτους.
  - **Ηλεκτρονική παρακολούθηση Προϋπολογισμού :** Να αναπτυχθεί το σύστημα ηλεκτρονικής παρακολούθησης εκτέλεσης εθνικού προϋπολογισμού. Σκοπός είναι να ενοποιηθούν σε ένα σύστημα ο προϋπολογισμός και η λογιστική καταγραφή.
  - **Διαύγεια στις Δικαστικές Αποφάσεις:** Να δημιουργηθεί ένα πρόγραμμα αντίστοιχο με αυτό του Δι@ύγεια σε σχέση με το σύνολο των δικαστικών αποφάσεων. Θα πρέπει να αναρτώνται συνολικά οι δικαστικές αποφάσεις σε ένα σύστημα
  - **Κατάλληλη Μορφή δεδομένων:** Πριν ανοίξει η οποιαδήποτε πύλη προς τον πολίτη, να έχει αποφασηθεί με ποια μορφή θα διατεθούν τα δεδομένα.
  - **Μητρώο για Τελεσιδίκως Αυθαίρετα:** Να υπάρχει ένα μητρώο στο οποίο να είναι καταγεγραμμένα τα τελεσιδίκως αυθαίρετα κτίσματα ώστε να υπάρχει σαφής εικόνα αναφορικά με αυτά.
  - **Μητρώο δεσμευμένων Ιδιοκτησιών:** Να υπάρχει ένα μητρώο στο οποίο να είναι καταγεγραμμένες οι δεσμευμένες ιδιοκτησίες προκειμένου το κράτος να γνωρίζει πότε υπάρχει περίπτωση καταπάτησης δημόσιας περιουσίας όπως επίσης και ο πολίτης να μπορεί να προστατεύεται από ζητήματα καταπάτησης της ιδιωτικής του περιουσίας
  - **Μητρώο μητρώων:** Να σταματήσει η εσωστρέφειά στη διαχείριση των διάφορων μητρώων στη δημόσια διοίκηση και να δημιουργηθεί το

περίφημο μητρώο των μητρώων, όπου ο κάθε φορέας θα μπορεί να γνωρίζει πού βρίσκεται η πληροφορία πρωτογενώς καταγεγραμμένη, να επέλθει συμφωνία σε ποιο μητρώο θα καταχωρείται πρωτογενώς. Να στηριχθούν τέτοιες πρωτοβουλίες, συστήματα διαλειτουργικότητας για να τα παίρνει ο ένας από τον άλλον, για να σταματήσει η υπερφόρτωση της γραφειοκρατίας με τη συλλογή ηλεκτρονικών στοιχείων και η υπερφόρτωση του διοικητικού βάρους απέναντι στον πολίτη.

- **Μητρώο συνεργαζομένων φορέων:** Να δημιουργηθεί ένα μητρώο συνεργαζομένων φορέων που να συνεισφέρουν το πιθανώς ανοιχτό λογισμικό ή άλλες ανοιχτές πρακτικές σε ένα κοινό καλάθι που να είναι αναζητήσιμο με πάρα πολύ φιλικό τρόπο, καθώς στο δημόσιο υπάρχουν πολύ περιορισμένοι πόροι.
- **Ανοικτά Οργανογράμματα στη Διοίκηση:** Να λειτουργήσει το πληροφοριακό σύστημα το οποίο θα δώσει αποτύπωση της εικόνας των οργανογραμμάτων της δημόσιας διοίκησης αλλά κυρίως της εικόνας των αρμοδιοτήτων των δημοσίων φορέων.

➤ **Επιχειρησιακά θέματα – Δομές – Λειτουργία**

- **Πληρότητα και Ποιότητα Δεδομένων:** Τα ανοιχτά δεδομένα θα πρέπει να είναι ταυτόχρονα και αξιόπιστα να τα εμπιστεύονται οι πολίτες ως προς την **πληρότητα** και την **ποιότητά** τους
- **Ανάρτηση Περίληψης Πράξης, Εκπαιδευμένο Προσωπικό:** Μελέτη του τρόπου ανάρτησης των δεδομένων στο **Δι@ύγεια** και επεξεργασίας των στοιχείων ώστε να αναρτάται **περίληψη της πράξης από καλά εκπαιδευμένο προσωπικό**, το οποίο επίσης να είναι σε θέση να ξεχωρίζει τι αναρτάται και τι όχι.
- **Διαφάνεια και Διασφάλιση Ατομικών Δικαιωμάτων:** Να προβλέπεται η ανάρτηση της περίληψης της πράξεως η οποία

εξυπηρετεί τη διαφάνεια χωρίς να θίγονται τα ατομικά δικαιώματα των πολιτών.

- **Έγκαιρη Ανάρτηση:** Να διασφαλίζεται η έγκαιρη ανάρτηση των διοικητικών πράξεων στο Δι@ύγεια πριν την εφαρμογή της διοικητικής πράξης την οποία αφορά η συγκεκριμένη ρύθμιση.
- **Διάρκεια Ανάρτησης:** Να οριστεί η χρονική διάρκεια ανάρτησης των πράξεων από πλευράς προστασίας προσωπικών δεδομένων. Αν ο σκοπός της ανάρτησης είναι η διαφάνεια αυτό έχει σημασία σε ένα πλαίσιο επικαιρότητας και όχι στο διηνεκές.
- **Επεξεργασμένη, Ομαδοποιημένη και Συγκεντρωμένη Πληροφορία:** Να μπορεί ο πολίτης και ο κάθε ενδιαφερόμενος να παίρνει συγκεντρωτικά αυτά τα οποία τον ενδιαφέρουν από το Δι@ύγεια (π.χ. πόσα ταξίδια έγιναν σε ένα οργανισμό σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα)
- **Πρόσβαση σε Δικαστικές Αποφάσεις:** Πρόσβαση στις δικαστικές αποφάσεις τουλάχιστον από τις δημόσιες υπηρεσίες, προκειμένου να υποστηριχθούν οι θέσεις και οι αποφάσεις των οργάνων της δημόσιας διοίκησης με προηγούμενη νομολογία.
- **Πρόσβαση σε προϋπάρχουσα Γνώση:** Πρόσβαση, κατόπιν επεξεργασίας, σε θέματα παλαιών εξετάσεων του ΑΣΕΠ μαζί με τις απαντήσεις τους (π.χ. θέματα διαγωνισμών εκπαιδευτικών, σε τεστ δεξιοτήτων) στο ευρύ κοινό έτσι ώστε να μη χρειάζεται κάποιος υποψήφιος να τα αναζητά σε βιβλία του εμπορίου ή ενδεχομένως να μην χρειαστεί να πηγαίνει καν σε φροντιστήριο.
- **Πληροφόρηση Σαφής, Χρηστική ,Φιλική:** Να γίνει διάκριση στο τι αναρτάται, το τι παρέχεται σαν πληροφόρηση από τον πολίτη ώστε να είναι χρηστική, να είναι φιλική σε αυτόν και όχι να μπαίνει κανείς σε μία ιστοσελίδα μίας δημόσιας υπηρεσίας και να βλέπει άπειρη νομοθεσία η οποία παρέχεται χωρίς κάποια διευκόλυνση στο πώς να την κατανοήσει και πώς να την αξιοποιήσει.

- **Συμβούλιο σοφών και Αξιοποίηση Υφιστάμενης Γνώσης:** Να συσταθεί ένα συμβούλιο σοφών το οποίο να μην αποτελείται μόνο από παράγοντες της δημόσιας διοίκησης προκειμένου να συνεισφέρουν στο περιεχόμενο και να υπάρχουν απευθείας προτάσεις, για να βοηθήσει την ενσωμάτωση εργαλείων που υπάρχουν ήδη στη δημόσια διοίκηση.

➤ **Θεσμικό πλαίσιο**

- **Ενοποίηση πληροφοριών Δημοσίων Συμβάσεων:** Έχει κατατεθεί σχέδιο νόμου με πρόταση την ενοποίηση της πληροφορίας, που σχετίζεται με τις δημόσιες συμβάσεις, στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων.
- **Ηλεκτρονική Συνεργασία των ελεγκτικών οργάνων:** Να προβλεφθεί η συνεργασία μεταξύ των ελεγκτικών οργάνων που αυτό θα αποτυπώνεται και πληροφοριακά, για να υπάρχει ένα ολοκληρωμένο ελεγκτικό σύστημα στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων. Το Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων μπορεί να αξιοποιηθεί προκειμένου να γίνει αποτελεσματικό και το σύστημα των ελεγκτικών οργάνων
- **Ομογενοποίηση των διατάξεων για τις δημόσιες δαπάνες.** Κεντρικό θέμα είναι για Υπουργείο Οικονομικών είναι η ομογενοποίηση των διατάξεων για τις δημόσιες δαπάνες. Εφόσον δεν προβλέπονται ίδιες διαδικασίες δεν θα μπορούμε να έχουμε και ίδια αποτελέσματα από άποψη πληροφόρησης.
- **Ρύθμιση Πρόσβασης στα ηλεκτρονικά αποθετήρια:** Να ρυθμιστεί η πρόσβαση στα ηλεκτρονικά αποθετήρια του δημοσίου τα οποία εξυπηρετούν την ίδια τη δημόσια διοίκηση εσωτερικά αλλά και τους πολίτες.
- **Κωδικοποίηση της νομοθεσίας:** Να προχωρήσει η κωδικοποίηση της νομοθεσίας γενικά αλλά και σε θέματα αρμοδιότητας ΑΣΕΠ που

αφορά στον τρόπο πιστοποίησης ορισμένων προσόντων τα οποία είναι σταθερά (π.χ. πιστοποιητικά ξένων γλωσσών, γνώσεις χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή).

- **Ορισμός Προτεραιοτήτων:** Να υπάρχει νομοθετική ρύθμιση για την προτεραιότητα των ενεργειών των υπηρεσιών, ποιος πρώτα από όλους αναλαμβάνει το χειρισμό της υπόθεσης
- **Επίτροπος Πρόσβασης στην Πληροφορία:** Θέσπιση του επιτρόπου πρόσβασης στην πληροφόρηση, ο οποίος να ασχολείται με τα διάφορα προβλήματα που προκύπτουν στη σύγκρουση μεταξύ της ανάγκης για διαφάνεια, της ανάγκης για προστασία της προσωπικής ζωής αλλά και της ανάγκης για προστασία και λειτουργία των μηχανισμών. Ο επίτροπος ο οποίος θα μπορούσε να πάρει και τις αρμοδιότητες που είναι αυτή τη στιγμή διάσπαρτες σε διάφορους φορείς, θα μπορούσε να λειτουργήσει ενιαία και να λύσει σε κεντρικό επίπεδο και χωρίς κάποια αμφισβήτηση τα προβλήματα που ταλανίζουν τη δημόσια διοίκηση.

➤ **Επιχειρησιακά θέματα – Δομές – Λειτουργία**

- **Δημιουργία Δομών Διαχείρισης Πληροφοριών:** Να δημιουργηθούν οι κατάλληλες δομές μέσα στο χώρο της δημόσιας διοίκησης για τη συλλογή και επεξεργασία στοιχείων.
- **Αξιοποίηση Ανθρώπινου Δυναμικού:** Οι φορείς αξιοποιώντας το υφιστάμενο ανθρώπινο δυναμικό να μπορέσουν να δημιουργήσουν ομάδες εργασίας οι οποίες θα μπορέσουν να στηρίξουν όλες αυτές τις πολύ σημαντικές παρεμβάσεις. Να γνωρίζει ο καθένας ποιο είναι το αντικείμενό του και προς ποια κατεύθυνση πρέπει όλες αυτές οι προσπάθειες να στοχεύουν.
- **Διερεύνηση και Καταγραφή Υφιστάμενης Πληροφορίας:** Να γίνουν συντονισμένες ενέργειες, καμπάνιες, για να διερευνηθούν τα στοιχεία που υπάρχουν. Να εξηγηθούν πόσα και τι στοιχεία υπάρχουν.
- **Τεκμηρίωση Πληροφορίας:** Να τεκμηριωθούν και να εξηγηθούν τα υπάρχοντα στοιχεία
- **Κατάλληλη Διάθεση Πληροφορίας για Επαναχρησιμοποίηση και Αξιοποίηση:** Να δοθούν τα υπάρχοντα στοιχεία με ένα τέτοιο τρόπο που να μπορούν να αξιοποιηθούν από τρίτους.
- **Η Ανοικτή Πληροφορία ως Ελεγκτικός Μηχανισμός:** Να λειτουργήσει το Δι@ύγεια ως ένας ελεγκτικός μηχανισμός και όχι μόνο ως αποθετήριο γνώσης
- **Αξιολόγηση Πληροφορίας και αύξηση Χρηστικότητας :** Να δοθούν τα υπάρχοντα στοιχεία προς τρίτους για να κάνουν αυτοί διαφόρων ειδών αξιολογήσεις, οι οποίες να βοηθήσουν τη δημόσια διοίκηση να βάλει σε προτεραιότητα την αύξηση της χρηστικότητας των δεδομένων.
- **Διαφάνεια αποπληρωμής Οφειλών:** Να υπάρξει διαφάνεια στην αποπληρωμή των οφειλών προς τους διάφορους προμηθευτές του δημοσίου ένα πάγιο αίτημα που έχει υποβάλλει ο Συνήγορος του Πολίτη σε επιμέρους ειδικές εκθέσεις και σε πορίσματα προς την πολιτική ηγεσία.

- **Πρωτοβουλίες Ιδιωτικού τομέα για άνοιγμα Δεδομένων:** Προτάσεις για το πώς ο ιδιωτικός τομέας θα αναλάβει και εκείνος πρωτοβουλίες ώστε να ανοίξει τα δικά του δεδομένα είτε για χρήση του δημοσίου τομέα είτε για χρήση από τους πολίτες.
- **Πίεση και Υποχρέωση Ιδιωτικού Τομέα:** Να γίνουν προτάσεις σχετικά με το πώς το δημόσιο χρησιμοποιεί τα πλεονεκτήματα που έχει όχι μόνο για να ανοίξει το ίδιο δεδομένα αλλά για να «αναγκάσει» και τον ιδιωτικό τομέα να προχωρήσει και εκείνος σε πιο ανοιχτές διαδικασίες.
- **Εξυπηρέτηση Αναγκών Πολιτών:** Πρέπει ο κάθε εμπλεκόμενος φορέας να σκεφτεί με ποιο τρόπο θα γίνει χρήσιμος στους πολίτες για τα επόμενα δυο χρόνια σκεπτόμενος ανά τρίμηνο.

➤ Δημόσιες Πολιτικές

- **Καθολικότητα Εφαρμογής:** Τα στοιχεία, αν είναι δυνατόν, να είναι διαθέσιμα από το σύνολο των υπηρεσιών.
- **Διαφάνεια στο Δημόσιο και Ιδιωτικό τομέα:** Να γίνει κατανοητό ότι δεν υπάρχει διάκριση και διαχωριστική γραμμή μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Οι οικονομικές συναλλαγές προφανώς και ο κύκλος της διαφάνειας και της συμμετοχής αφορά και τους δύο.
- **Καλύτερος συντονισμός:** Συντονισμός μεταξύ των Υπουργείων όσον αφορά πληροφορίες που σχετίζονται με οριζόντια θέματα.
- **Πρόσβαση ανοιχτή σε όλους:** Να υπάρξει κάτι ανάλογο το ευρωπαϊκού αντίστοιχου συστήματος TED, όπου η πρόσβαση είναι ανοιχτή όχι μόνο στην αναθέτουσα αρχή ή τον προμηθευτή αλλά σε όλους.

➤ **Αρχές Δεοντολογίας / Κανόνες**

- **Κανόνες Πρόσβασης:** Να υπάρξει μία κωδικοποίηση των κανόνων σχετικά με την πρόσβαση στην πληροφορία, η οποία να προκύπτει σε συνεργασία αρχών όπως πχ. ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης και η Αρχή Προστασίας Δεδομένων προκειμένου να είναι ξεκάθαροι οι κανόνες όχι μόνο για τους ελεγκτικούς μηχανισμούς αλλά και για όλους τους φορείς οι οποίοι ασχολούνται με ελέγχους, ξεκάθαροι κανόνες για το ποια πρόσβαση μπορούν να έχουν οι πολίτες σε τέτοια ζητήματα τα οποία πολλές φορές μπορεί να είναι και ευαίσθητα. Να διευκρινιστεί **ποια στοιχεία** και **πότε** πρέπει να δίνονται από τη δημόσια υπηρεσία στους πολίτες.
- **Πλαίσιο Διαχείρισης Δεδομένων:** Να καθοριστεί, ένα κοινό πλαίσιο για όλες τις υπηρεσίες όσον αφορά στα δεδομένα, **πώς θα συλλεχθούν και πώς θα διατεθούν** αυτά προς τις υπηρεσίες και προς τους πολίτες.
- **Δείκτες Μέτρησης Διαφάνειας και Δημόσιας Συμμετοχής:** Να οριστούν **δείκτες μέτρησης** (ποιοτικοί/ποσοτικοί) της διαφάνειας, συμμετοχής, λογοδοσίας και συναίνεσης σε κάθε φορέα.

3.2.2 Δημόσια Συμμετοχή στη Διακυβέρνηση και τη Λήψη Αποφάσεων

Η ανοικτή Διακυβέρνηση προϋποθέτει τη σωστή πληροφόρηση τη συνεργασία και συναίνεση των πολιτών και όλων των εμπλεκομένων. Η Ανοικτή και συμμετοχική διαδικασία για την διαμόρφωση των νομοθετικών προτάσεων προϋποθέτει την διοργάνωση Διαβουλεύσεων.

3.2.2.1 Υφιστάμενη κατάσταση

- **Τεχνικά ζητήματα – Υποδομές**

- Η Ελλάδα είναι μπροστά σε πρακτικές διαβούλευσης υιοθετώντας ως κεντρική πλατφόρμα το www.opengov.gr¹³.
- Στη διαβούλευση δύναται να συμμετέχουν μόνο όσοι έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Δεν υπάρχει μέριμνα για συμμετοχή στη διαβούλευση όσων δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο.
- **Έλλειψη Διαλειτουργικότητας του.opengov με τον ιστοχώρο της Βουλής:** Το site της Βουλής δεν ενημερώνεται με αποτέλεσμα να υπάρχουν νομοσχέδια στα οποία εντάσσονται κάποιες διατάξεις άσχετες με το νομοσχέδιο και να μην φαίνονται καν στο site στην κατάθεση του νομοσχεδίου. Με αυτό τον τρόπο προφανώς και δεν ενισχύεται αλλά δημιουργείται η εντύπωση ότι γίνεται σκόπιμα εκ των προτέρων για να περάσει κάτι και να μην το πάρει κανείς είδηση.
- **Έλλειψη Διαλειτουργικότητας του [www.opengov](http://www.opengov.gr) με site φορέων** που υλοποιούν άλλες διαβουλεύσεις πέραν των νομοθετικών διαβουλεύσεων

➤ **Θεσμικό πλαίσιο**

- Δεν υπάρχει ξεκάθαρο πλαίσιο αξιοποίησης των διαβουλεύσεων

➤ **Επιχειρησιακά θέματα – Δομές – Λειτουργία**

- Η Μονάδα Τεκμηρίωσης και Καινοτομιών του ΕΚΔΔΑ υποστηρίζει επιχειρησιακά και τεχνικά θέματα ανοικτής διακυβέρνησης όπως οι διαβουλεύσεις, οι ανοικτές προσκλήσεις, η ανοικτή επικοινωνία κλπ. μέσω του www.opengov.gr¹⁴.
- Δεν υπάρχει ειδική ενημέρωση, πέραν της ανάρτησης, σχετικά με την έναρξη κάποιας διαβούλευσης, προκειμένου να συμμετέχει η κάθε δημόσια υπηρεσία στη διαβούλευση.
- Τα σχόλια στις διαβουλεύσεις δεν λαμβάνονται υπόψη.
- Η διαβούλευση σε μεγάλο ποσοστό «ολοκληρώνεται» απλώς με την ανάρτηση των αποφάσεων.
- Στη διαβούλευση για τις τεχνικές προδιαγραφές για τους διαγωνισμούς που διεξάγει η Γενική Γραμματεία Εμπορίου τον τελευταίο χρόνο έχει παρατηρηθεί ελάχιστη έως μηδαμινή συμμετοχή των προμηθευτών. Έχει ανατεθεί από το νόμο η διαχείριση του συστήματος στον επιμελητηριακό κόσμο και υπάρχει σύγκρουση μεταξύ Γενικής

¹³ <http://www.opengov.gr/home/?cat=42>

¹⁴ <http://www.ekdd.gr/ekdda/index.php/gr/2013-12-05-10-01-42>

Γραμματείας Εμπορίου και επιμελητηριακού κόσμου, ο οποίος θέλει τα στοιχεία να τα κρατά για τον εαυτό του και να μην τα δίνει έξω.

- Υπάρχει μια στρατηγική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση σε δημόσια διαβούλευση η οποία είναι η ίδια που πηγαиноέρχεται χρόνια ολόκληρα με λιγότερα πράγματα μέσα και δεν υπάρχει συσχέτιση.
- Συχνά δεν αρκούν δύο εβδομάδες διαβούλευσης, γιατί η προϋπόθεση για τις δύο εβδομάδες είναι ότι υπάρχει το διαδίκτυο και όλοι έχουν ταυτόχρονη πρόσβαση.
- Τα νομοσχέδια που δημοσιεύονται (π.χ. στο φορολογικό) έχουν παραπομπές σε διάφορα διατάγματα και αποφάσεις. Και το νέο νομοσχέδιο για τις δημόσιες συμβάσεις το οποίο είχε βγει σε διαβούλευση, είχε κάποιες βασικές αρχές τις οποίες άγγιζε πολύ ελαφρά και από εκεί και μετά παρέπεμπε σε κανονισμούς οι οποίοι θα βγουν στη συνέχεια. Άρα προκειμένου να γίνει αντιληπτό το τι ακριβώς προβλέπεται θα πρέπει να πηγαίνεις μόνιμα είτε σε παραπομπές είτε σε ειδήμονες πάνω στο συγκεκριμένο αντικείμενο.
- Υπάρχει ανθρώπινο δίκτυο υποστήριξης των διαβουλεύσεων σε κάθε φορέα το οποίο δεν αξιοποιείται επαρκώς¹⁵

➤ Θέματα Κουλτούρας

- Η ανάδραση που είναι η ουσία της διαβούλευσης παραμένει ζητούμενο.
- Υπάρχει καχυποψία από την πλευρά του πολίτη και του επιχειρηματία σχετικά με τις προθέσεις της Διοίκησης για τη διαβούλευση.
- Η αντίσταση στη συμμετοχή είναι ισχυρότατη.
- Η μικρή συμμετοχή σε συγκεκριμένες διαβουλεύσεις αποτελεί δείγμα αμφισβήτησης του συστήματος της ηλεκτρονικής διαβούλευσης
- Παρατηρείται έλλειψη κουλτούρας διαβούλευσης από πλευράς της ελληνικής δημόσιας διοίκησης καθώς δεν ενισχύεται η επικοινωνία με τους πολίτες με τρόπο σαφή και ξεκάθαρο, καθώς σημαντικά ζητήματα περνούν μέσα σε άσχετα με το θέμα νομοσχέδια ή τροποποιήσεις νομοσχεδίων και εκ των πραγμάτων διαφεύγουν τελείως από τη γνώση όλων αυτών που θα έπρεπε να κάνουν κάποια σχόλια σε αυτό. Έχει περάσει π.χ. στο παρελθόν μια τροποποίηση για τα πνευματικά δικαιώματα σε ένα νομοσχέδιο για τη μετανάστευση.

¹⁵ <http://www.opengov.gr/home/ministries-members>

Αυτά τα πράγματα δεν σου δίνουν ποτέ τη δυνατότητα να συμμετέχεις πραγματικά.

- Οι πολίτες ενδιαφέρονται να πουν τα προβλήματά τους αν ξέρουν ότι αυτό που θα πουν μπορεί να έχει εφαρμογή.
- Η εμπειρία δείχνει ότι ο πολίτης είναι πολύ διστακτικός και δεν εμπιστεύεται τα κέντρα λήψης αποφάσεων.
- Η δημόσια διοίκηση δεν έχει κουλτούρα συμμετοχής. Στην περίπτωση που η διαβούλευση κλείνει με πέντε σχόλια, ο φορέας προσπαθεί απλά να νομιμοποιήσει μια απόφαση. Και προκύπτει ένα θέμα όχι ουσίας αλλά νομιμοποίησης της οποιας απόφασης.
- Συχνά, όσον αφορά τη νομοθετική πρωτοβουλία αλλά και άλλες κανονιστικού περιεχομένου πράξεις, η διαβούλευση γίνεται με την ελπίδα να μην υπάρχουν σχόλια, προκειμένου να περάσουμε τελικά αυτό που θέλουμε όσο γίνεται πιο ανώδυνα.

3.2.2.2 Προβληματισμοί

- Υπάρχει έλλειψη εμπιστοσύνης τόσο από την πλευρά των πολιτών, όσο και από την πλευρά της αγοράς σε όλες τις διαδικασίες της ανοιχτής διακυβέρνησης.
- Κάποιες εκθέσεις διαβούλευσης είναι εκθεσιοκεντρικές και όχι σχολιοκεντρικές όπως είναι ο σκοπός τους.
- Υπάρχει η νοοτροπία ότι ο καθένας έχει απευθείας πρόσβαση στο decision maker και δεν χρειάζεται τη γνώμη του να την πει δημοσίως, αλλά να ειπωθεί απευθείας σε αυτόν που τελικά θα επιβάλλει την άποψή του.
- Πίσω από την προστασία κάποιων δικαιωμάτων πολλές φορές κρύβονται αντιλήψεις ή και συμφέροντα που δεν θέλουν την ουσία της συμμετοχής και χρησιμοποιούν νομικές ερμηνείες προκειμένου η συμμετοχή να περιορισθεί.
- Η διαβούλευση απειλεί πολύ συγκεκριμένες ισορροπίες μέσα στη δημόσια διοίκηση και μέσα στην οικονομία.
- Μια πρόκληση που τίθεται από το πληροφοριακό σύστημα και έχει σχέση και με τις διαβουλεύσεις είναι το σύστημα διαβούλευσης όπου θα μπορεί ο πολίτης να σχολιάζει μέσα από προεπιλεγμένες προτάσεις

3.2.2.3 Προοπτικές και Προτάσεις

➤ Τεχνικά ζητήματα – Υποδομές

- **Ενημέρωση Κεντρικού ιστοχώρου www.opengov.gr για όλες τις Διαβουλεύσεις:** Να ενημερώνεται το κεντρικό site επί όλων των θεμάτων δημόσιας διαβούλευσης ώστε ο κάθε ένας να μπορεί να μπαίνει σ' ένα σημείο ανά πάσα στιγμή και να υπάρχουν όλα πχ. όλα τα έργα που είναι προς δημόσια διαβούλευση και να επιλέγει ο καθένας αυτό που τον ενδιαφέρει για να κάνει κάποια πρόταση. Το open.gov. μπορεί να λειτουργήσει, και ως σωρευτικός μηχανισμός όλων των διαβουλεύσεων.
- **Διάχυση Διαβουλεύσεων:** Να υπάρχει μήνυμα αυτόματης ενημέρωσης- κοινοποίησης της ανάρτησης των διαβουλεύσεων προς όλους φορείς αλλά και πολίτες εφόσον το επιθυμούν, μέσω ειδικής διαδικασίας ενημέρωσης, δηλώνοντας εκ των προτέρων ποιες διαβουλεύσεις επιθυμούν να βλέπουν.

➤ Επιχειρησιακά θέματα – Δομές – Λειτουργία

- **Σχεδιασμός και οργάνωση της διαβούλευσης και σε επίπεδο φορέων:** Επιχειρησιακός σχεδιασμός και οργάνωση της διαβούλευσης σε επίπεδο φορέων πχ. πώς θα βελτιωθεί η ποιότητα των νομοθετικών σχεδίων, πώς θα υποδεχθεί ο φορέας τα σχόλια, πώς θα κάνει μόχλευση ενδιαφέροντος σε όσους αφορά το προς διαβούλευση σχέδιο κλπ.
- **Διαβούλευση και στους ΟΤΑ:** Να υπάρχει δημόσια διαβούλευση και σε επίπεδο δήμων, καθώς υπάρχει σωρεία τοπικών κανονιστικών αποφάσεων που λαμβάνουν τα δημοτικά συμβούλια ή και τα περιφερειακά συμβούλια.
- **Διαβούλευση σε αρχικό στάδιο:** Να μπορούν να προπαρασκευαστούν σωστά σε πρώτο επίπεδο οι διαβουλεύσεις και μετά να προχωρήσει η διαδικασία στα πιο σύνθετα θέματα που είναι τα νομοσχέδια.
- **Ίδιοι Κωδικοί Διαβούλευσης και Κωδικοί άρθρων Κωδικοί με Ψηφισθέντα:** Να υιοθετηθεί η διαδικασία κοινών (ή σε αντιστοιχία) κωδικών διαβούλευσης, κωδικού άρθρου, τίτλου διαβούλευσης τίτλου άρθρου, με στόχο ο έλεγχος να γίνεται επί συγκεκριμένων σημείων.
- **Ανάδειξη Καλών Πρακτικών:** Να υπάρξει ανάλυση των διαβουλεύσεων όπου παρουσιάστηκε μεγάλη συμμετοχή και να αναλυθούν οι τρόποι με τους οποίους επιτεύχθηκε η μεγάλη συμμετοχή.

- **Επάρκεια Χρόνου:** Να υιοθετηθεί ελάχιστος χρόνος διαβούλευσης
- **Ταυτοποίηση Διαβουλεύσεων και Υποβληθέντων Νομοσχεδίων :** Να υιοθετηθεί κωδικός διαβούλευσης και ο ίδιος να χρησιμοποιείται και από τη Βουλή, ώστε να γίνεται αντιληπτό τι ποσοστό είναι τροποποιήσεις οι οποίες βγήκαν (ή δεν βγήκαν) σε διαβούλευση.
- **Κοινές μεθοδολογίες:** Υπάρχει ανάγκη κοινών μεθοδολογιών στις διαβουλεύσεις
- **Προτυποποίηση Εκθέσεων:** Υιοθέτηση ελάχιστων απαιτήσεων για τις εκθέσεις των διαβουλεύσεων.
- **Ελληνικό Brand Name :** Υιοθέτηση ελληνικού ονόματος για το open.gov και τις διαβουλεύσεις.
- **Πλαίσιο Διαβούλευσης και Συνεργασίας:** Να δημιουργηθεί ένας πλαίσιο διαβούλευσης.
- **Αποτίμηση:** Να υπάρχει ετήσια αποτίμηση των στοιχείων των διαβουλεύσεων
- **Εκπαίδευση:** Ο κάθε δημόσιος φορέας πρέπει να έχει την ευθύνη να εκπαιδευτεί και να εκπαιδεύσει στα θέματα της διαβούλευσης.
- **Αξιοποίηση Ανθρώπινου Δικτύου** Υλοποίησης Διαβουλεύσεων και Υπευθύνων Επικοινωνίας

➤ Συνεργασία

- **Δομημένη Επικοινωνία:** Να υπάρχει δομημένη επικοινωνία με όλες τις ομάδες ενδιαφέροντος, τόσο με τους πολίτες όσο και με την διοίκηση, προκειμένου να μπορούν να εκφράζουν τις απόψεις τους και να μπορούμε τα δεδομένα να τα σχεδιάζουμε με τρόπο ο οποίος να είναι ωφέλιμος για κάθε πολίτη.
- **Υιοθέτηση συστήματος παιγνιοποίησης:** Η υιοθέτηση συστήματος παιγνιοποίησης (gamification) όπου όλοι συμμετέχουν σε ένα πολύ μεγάλο παιχνίδι και εκείνοι οι υπάλληλοι/πολίτες οι οποίοι συνεισφέρουν, έμμεσα ή άμεσα σε μία διαδικασία, παίρνουν βαθμούς οι οποίοι είναι με κάποια μορφή εξαργυρώσιμοι.
- **Η Ανταμοιβή ως Κίνητρο:** Κίνητρο συμμετοχής στη διαδικασία/υλοποίηση των διαβουλεύσεων στο εσωτερικό της διοίκησης θα μπορούσε να είναι η ανταμοιβή του/της υπαλλήλου ο/η οποίος/α αντί για να δώσει ως σύνοψη διαβούλευσης το «167 σχόλια,

τέλος», να δίνει ως σύνοψη διαβούλευσης μία ανάλυση, ή όταν εντοπίζει ένα λάθος ή ένα πρόβλημα να μπορεί να πάρει κάποια αξία ο ίδιος από τον εντοπισμό ενός προβλήματος.

- **Τεχνικές Συμμετοχής:** Να προωθηθούν τεχνικές για να βελτιωθεί η δημόσια συμμετοχή και να αντικατοπτρίζει τη σχετική πολιτική βούληση.
- **Προσέγγιση και κινητοποίηση των πολιτών:** Θα πρέπει να αναζητηθούν τρόποι προσέγγισης των πολιτών, κινητοποίησης των πολιτών, ώστε να συμμετέχουν στη διαδικασία της διαβούλευσης. Σημαντικό ρόλο παίζει το διαδίκτυο που ανοίγει τη δυνατότητα, το εύρος των ανθρώπων που μπορούν να συμμετέχουν, αλλά ταυτόχρονα βάζει και φραγμούς σε αυτούς που δεν έχουν είτε την πρόσβαση, είτε τις δεξιότητες να ανταποκριθούν.
- **Μηχανισμοί διάχυσης διαβουλεύσεων:** Να αξιοποιηθούν και άλλοι μηχανισμοί διάχυσης των διαβουλεύσεων, γιατί δεν έχουν όλοι οι πολίτες την ίδια πρόσβαση στο Internet, κυρίως σε επίπεδο επαρχίας ή σε συγκεκριμένες ηλικιακές κατηγορίες. Τέτοιοι μηχανισμοί είναι τα τοπικά συμβούλια, ακόμη και πολιτιστικοί οργανισμοί, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί που δρουν σε όλη την περιφέρεια. Ίσως ακόμη και οι κομματικοί μηχανισμοί μπορεί να έχουν μια εμπλοκή και θα έπρεπε να υποχρεούνται τα μέλη τους τουλάχιστον κατά τόπους να επικοινωνούν την ύπαρξη μιας διαβούλευσης.

➤ Θεσμικό πλαίσιο

- **Θεσμική θωράκιση του κεντρικού φορέα** υποστήριξης διαχείρισης των διαβουλεύσεων με κατάλληλη δομή και λειτουργία (ΜΟ.ΤΕ.Κ-Ε.Κ.Δ.Δ.Α).
- Υποχρέωση ελάχιστου χρόνου ανάρτησης

➤ Αρχές Δεοντολογίας / Κανόνες/ Κουλτούρα διαβούλευσης

- **Συναίνεση:** Στη συζήτηση για διαφάνεια και συμμετοχή θα πρέπει να μπει και η έννοια της συναίνεσης. Πρέπει να υπάρχει η νοοτροπία ότι διαβούλευση γίνεται προκειμένου να πετύχουμε συναίνεση και είμαστε ανοιχτοί σε προτάσεις με σκοπό να συνδιαμορφωθεί τελικά το νομοθετικό κείμενο, λαμβάνοντας υπόψη και τις προτάσεις των πολιτών.
- **Αμφίδρομη Επικοινωνία Αξιοπιστία:** Σκοπός στις διαβουλεύσεις είναι η δημιουργία ενός καναλιού στο οποίο ο πολίτης μπορεί να

μιλήσει, και λαμβάνεται υπόψη τι είπε. Μόνο με αυτό τον τρόπο ο ενδιαφερόμενος θα ξανάρθει, θα υποβάλλει πάλι τις απόψεις του.

- **Συνεργασία όχι Συγκυβέρνηση:** Να γίνει σαφές ότι λαμβάνεται υπόψη η γνώμη των πολιτών αλλά δεν γίνονται συγκυβερνήτες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση λέει πολύ συχνά ότι οι πολίτες συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων αλλά δεν συγκυβερνούν. Είναι θέμα των πολιτικών να αποφασίσουν ποια απόφαση θα πάρουν.
- **Επιδίωξη Αύξησης συμμετοχής:** Ο διαχειριστής μιας διαβούλευσης με λίγα σχόλια πρέπει να επεκτείνει τη διαβούλευση, να κινητοποιήσει με ότι μέσο πληροφόρησης είναι εφικτό προκειμένου να υπάρξει αύξηση της συμμετοχής σε μεγάλης σημασίας ζητήματα (ο σχεδιασμός της βαριάς βιομηχανίας της χώρας).
- **Εμπιστοσύνη στις δημόσιες διαβουλεύσεις:** Προκειμένου να υπάρχει εμπιστοσύνη στις δημόσιες διαβουλεύσεις αυτές θα πρέπει να γίνονται όχι για να ικανοποιήσουν το γράμμα του νόμου αλλά γιατί πραγματικά ο κάθε φορέας τις κάνει για να πάρει χρήσιμα σχόλια και κάποιες παρατηρήσεις για το έργο του.
- **Βαθμός και Στάδια Εμπλοκής Πολιτών:** Θα πρέπει να γίνει σαφές **πότε και γιατί εμπλέκεται ο πολίτης**. Δεν είναι απαραίτητη η συναίνεση. Ο πολίτης μπορεί να δώσει ένα εύρος πληροφοριών, ώστε να δοθεί η δυνατότητα να εμβαθύνει η διοίκηση σε ένα θέμα και να δει και όλες τις διαφορετικές πλευρές του. Θα πρέπει να γίνει σαφές σε ποιο βαθμό θα εμπλακεί ο πολίτης. Θέλουμε απλά να μας δώσει πληροφορία και να εμβαθύνουμε στο θέμα; Θέλουμε να συμμετάσχει στη διαδικασία λήψης απόφασης; Δεν μπορούμε να τον βάζουμε στο τέλος μιας διαδικασίας όπου έχουμε σχεδόν προαποφασίσει και να του λέμε πες μας τη γνώμη σου και στη συνέχεια να του πούμε πού συμφωνούμε και πού διαφωνούμε ή πού τη λάβαμε ή δεν τη λάβαμε υπόψη.
- **Συνέπεια για εξασφάλιση Επικοινωνίας:** Προκειμένου να υπάρξουν γέφυρες επικοινωνίας με τον πολίτη θα πρέπει οι δημόσιοι φορείς να είναι συνεπείς σε μια σειρά από πράγματα όπως η τεκμηρίωση ότι

πληροφορία που δόθηκε είναι αυτή, αξιοποιήθηκε έτσι ή δεν αξιοποιήθηκε για αυτό και για εκείνο το λόγο. Και αυτό να είναι ομοιόμορφο από όλους τους φορείς που εκθέτουν θέματα στη διαβούλευση.

➤ **Δημόσιες Πολιτικές**

- **Επιχειρησιακός Συντονισμός:** Καλύτερος επιχειρησιακός συντονισμός μεταξύ των Υπουργείων
- **Ποιότητα:** Ποιότητα νομοθετικών ρυθμίσεων
- **Ανάδραση:** Λειτουργικές απαιτήσεις για τον τρόπο με τον οποίο οι φορείς απαντούν και ανταποκρίνονται στα σχόλια των πολιτών
- **Κώδικας δεοντολογίας διαβουλεύσεων:** Απαιτείται η ύπαρξη κώδικα δεοντολογίας ώστε να μπορούμε να υποστηρίξουμε τους πολίτες με μέτρα προστασίας

3.2.3 Ανοικτή επικοινωνία με πολίτες, διαχείριση υποθέσεων πολιτών

3.2.3.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Τεχνικά ζητήματα – Υποδομές

- Υπάρχει δυνατότητα ηλεκτρονικής υποβολής καταγγελιών πχ. στο Σ.Ε.Ε.Δ.Δ.
- Χορηγούνται πληροφορίες ηλεκτρονικά πχ. στο υπουργείο Μεταφορών η διαδικασία για να τεθεί σε ακινησία ένα αυτοκίνητο και διατίθενται διάφορες ηλεκτρονικές υπηρεσίες πχ. Φορολογικά θέματα στο Υπουργείο Οικονομικών κλπ. αλλά δεν υπάρχει καθολικότητα εφαρμογής.
- Στο www.opengov.gr υπάρχει φόρμα επικοινωνίας¹⁶ των πολιτών με όλη τη διοίκηση, για την καταχώρηση υποθέσεων, προβλημάτων γενικών σχολίων, προτάσεων, παραπόνων κλπ. καθώς και ειδικός μηχανισμός προώθησης των μηνυμάτων στα αρμόδια υπουργεία και φορείς.

Επιχειρησιακά θέματα – Δομές – Λειτουργία

- Στο Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης υπάρχει και λειτουργεί ο αριθμός 1500 και απαντά σε ερωτήσεις οποιουδήποτε θέματος στο δημόσιο τομέα.
- Η πληροφόρηση που παρέχεται δεν είναι εύκολα αφομοιώσιμη ή/και αξιοποιήσιμη από τον πολίτη όταν δεν αφορά στις καθημερινές του ανάγκες.
- Στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων παρέχονται υπό τη μορφή απαντήσεων σε πολύ συχνές ερωτήσεις διάφορα στοιχεία προς τους φορολογούμενους.

¹⁶ <https://apps.gov.gr/opengov/contact/>

- Οι απαντήσεις της διοίκησης σε ηλεκτρονικά ερωτήματα πολιτών είναι ελάχιστες.
- Είναι συχνό το φαινόμενο της καθυστέρησης απάντησης της δημόσιας υπηρεσίας σε αναφορές των πολιτών.
- Η αποστολή με email αναφοράς, σε δήμους, σε διάφορες υπηρεσίες έχει μικρή εφαρμογή.
- Δεν υπάρχει ενιαία διαδικασία και διαχείριση των υποθέσεων των πολιτών. Διατυπώνεται από τις υπηρεσίες άρνηση πρόσβασης σε έγγραφα που αφορούν την περιβαλλοντική πληροφόρηση.
- Στη Γενική Γραμματεία Εσόδων δημοσιεύονται στοιχεία για την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των εφοριών σε υποτομείς όπως είναι οι επιστροφές του Φ.Π.Α., η εξυπηρέτηση σε σχέση με τις δηλώσεις της φορολογίας εισοδήματος.
- Το Σ.Ε.Ε.Δ.Δ μελετά την ανταπόκριση των υπηρεσιών στις ανάγκες των πολιτών και στην ανάγκη λογοδοσίας απέναντί τους.
- Το Σώμα Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης (Σ.Ε.Ε.Δ.Δ) ως ελεγκτική υπηρεσία εστιάζει στη διαθεσιμότητα και αξιοποίηση δημόσιων δεδομένων προκειμένου να συμβάλουν στην αξιολόγηση του έργου των δημόσιων υπηρεσιών και της αποτελεσματικότητάς τους
- Ο ρόλος των ΚΕΠ είναι πολύ σημαντικός στην επικοινωνία των πολιτών με τη δημόσια διοίκηση

Θεσμικό πλαίσιο

- Υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση από τους πολίτες στους ελεγκτικούς μηχανισμούς στην Ελλάδα.
- Υπάρχει υποχρέωση των ελεγκτικών μηχανισμών να πληροφορούν τους πολίτες εφόσον αυτοί το ζητήσουν για τον έλεγχο που διενεργείται.

3.2.3.2 Προβληματισμοί

- Οι καταγγελίες προς τις δημόσιες υπηρεσίες είναι συχνά και μέσο εκτόνωσης των πολιτών.

- Καταγράφεται φόβος του πολίτη απέναντι στη δημόσια διοίκηση. Ο πολίτης φοβάται να καταγγείλει, ρωτάει τι θα γίνει, φοβάται μήπως γίνει δίωξη για συκοφαντική δυσφήμιση.

3.2.3.3 Προοπτικές και Προτάσεις

➤ Τεχνικά θέματα και Υποδομές

- **Ηλεκτρονικός φάκελος του πολίτη:** Απαιτείται ηλεκτρονικός φάκελος του πολίτη για την επικοινωνία αλλά και τις ηλεκτρονικές συναλλαγές των πολιτών με τη διοίκηση.
- **Ηλεκτρονική υποβολή αναφορών και καταγγελιών:** Να καθιερωθεί η ηλεκτρονική υποβολή αναφορών σε όλες τις αρχές όπως ισχύει σε κάποιες Υπηρεσίες (π.χ. στο Συνήγορο του Πολίτη, στο Σ.Ε.Ε.Δ.Δ).
- **Διαλειτουργικότητα σημαντικών και βασικών συστημάτων:** Να ενισχυθεί η διαλειτουργικότητα, σημαντικών συστημάτων τα οποία λειτουργούν ήδη ή πρόκειται να λειτουργήσουν στο δημόσιο, όπως είναι το ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα δημοσιονομικής πολιτικής η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη και συνεργασία με το ΥΔΜΗΔ όσον αφορά την ανάρτηση κάποιων εξόδων.
- **Παροχή υπό τη μορφή απαντήσεων πολύ συχνών ερωτήσεων**

➤ Επιχειρησιακά και Οργανωτικά θέματα

- **Τήρηση σειράς προτεραιότητας αιτημάτων:** Οι ιστοσελίδες των δημοσίων υπηρεσιών θα πρέπει να παρέχουν στοιχεία σχετικά με τα αιτήματα που έχουν υποβάλει οι πολίτες (π.χ. παρακολούθηση της τήρησης σειράς προτεραιότητας αιτημάτων στις πολεοδομίες).
- **Κατάργηση υποβολής Δικαιολογητικών:** Οποιοδήποτε στοιχείο φορολογικό δεν προστατεύεται από το απόρρητο να μπορεί να διατεθεί σε άλλες υπηρεσίες, όπως σε ασφαλιστικούς φορείς, ώστε να καταργηθεί, η ανάγκη απαίτησης φορολογικής ενημερότητας στα πλαίσια υποβολής κάποιου αιτήματος.
- **Αναζητήσιμη και Παρουσιάσιμη Πληροφορία:** Η πληροφορία στο διαδίκτυο θα πρέπει να είναι εύκολα αναζητήσιμη και παρουσιάσιμη στον πολίτη όπως τη χρειάζεται.
- **Μορφές Διάθεσης Πληροφορίας:** Ο τρόπος διάθεσης των στοιχείων από τη δημόσια διοίκηση, να δίνεται σε δύο μορφές: μία καταρχήν αυτής καθαυτής της πληροφορίας και μία πιο σύνθετη και τεκμηριωμένη μορφή,

η οποία να συνοδεύεται από νομοθεσία και νομολογία ούτως ώστε να μπορεί να αξιοποιηθεί από πιο έμπειρους χρήστες.

- **Στατιστική Πληροφόρηση:** Να δοθούν κάποια σημαντικά σημεία σε μεμονωμένη μορφή, bullet points, για παράδειγμα, αριθμός ενστάσεων, πόσες έγιναν δεκτές και πόσες όχι για ένα θέμα. Πχ. η έκβαση κάποιων επιθεωρήσεων πόσα στοιχεία στάλθηκαν στον εισαγγελέα. Ή σε σχέση με τις διαδικασίες διαθεσιμότητας, κινητικότητας.
- **Συντονισμός Ελεγκτικών Αρχών για Προσφυγές:** Να υπάρχει οπωσδήποτε διασύνδεση των βάσεων δεδομένων των ελεγκτικών αρχών, τουλάχιστον όσον αφορά στα ονοματεπώνυμα και τις θεματικές των προσφευγόντων σε αυτές ούτως ώστε να μην υπάρχει επικάλυψη.
- **Απάντηση στο Τεκμηριωμένο Αίτημα του Πολίτη:** Να δοθεί έμφαση στη διαλειτουργικότητα των συστημάτων αλλά παράλληλα να γίνει προσπάθεια να φτιαχτεί ένα καλύτερο επίπεδο δημοσίου έτσι ώστε να μπορεί ο πολίτης ο οποίος απευθύνεται στη δημόσια διοίκηση, να έχει δυνατότητα απάντησης στο αίτημα ή την γνώμη που εξέφρασε.
- **Επαναχρησιμοποίηση Πληροφορίας:** Πληροφορία εύκολα επεξεργάσιμη.
- **Αποτίμηση Έργου:** Στοιχεία για την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των υπηρεσιών.

➤ Συνεργασία

- **Εντοπισμός Προβλημάτων με την Υποστήριξη των Πολιτών:** Να υπάρχει η δυνατότητα όταν κάποιος πολίτης εντοπίζει ένα πρόβλημα προσωπικών δεδομένων- ότι κάτι έχει εκτεθεί που δεν θα έπρεπε - να έχει τη δική του συνεισφορά να πει: προσέξτε εδώ.
- **Προσυπογραφή Αιτημάτων ή Καταγγελιών:** Να αξιοποιηθούν δυνατότητες όπως της υπογραφής, των πολλών υπογραφών καταγγελίας όπως ιστοσελίδες, που δίνουν την δυνατότητα να υπάρχει μία καταγγελία και μετά να προσυπογράψει κάποιος πολίτης και σε περίπτωση που δεν υπάρχει κάτι διαθέσιμο από αυτό που θέλει να θέσει, να μπορεί να δημιουργήσει δική του.
- **Έγκαιρες απαντήσεις** της διοίκησης και αυτοδιοίκησης σε ηλεκτρονικά ερωτήματα πολιτών και με αποστολή email.
- **Έλεγχος καταγγελιών:** Ο έλεγχος να αφορά περιπτώσεις που οι καταγγελίες αποτελούν μέσο εκτόνωσης των πολιτών.

- **Ενιαία διαδικασία και διαχείριση:** Ενιαία διαδικασία και διαχείριση όπου είναι εφικτό των υποθέσεων των πολιτών.
- **Συστηματικές διαδικασίες:** Να υπάρχουν συστηματικές διαδικασίες όπου σε τοπικό επίπεδο να υπάρχει μια συζήτηση και ένα σύνολο πρακτικών τα οποία θα προωθούνται με δομημένο τρόπο από την αρχή, από τη σχεδίαση για να είναι αξιοποιήσιμα προς τα επάνω.
- **Μέθοδοι** που θα συλλεχθούν και θα διατεθούν οι πληροφορίες προς τις υπηρεσίες και προς τους πολίτες.

➤ Συνεργασία

- **Ενεργοποίηση Πολιτών:** Θα πρέπει να ενεργοποιηθούν οι πολίτες με διάφορες δράσεις. Μια τέτοια δράση είναι το school of data το οποίο γίνεται σε διάφορες άλλες χώρες όπου ενημερώνονται οι δημόσιοι φορείς και οι πολίτες στο τι μπορούν να κάνουν αυτά τα δεδομένα.
- **Σημεία Κατάθεσης Απόψεων:** Να ανοίξει ένα hotspot σε κάθε περιοχή να μπορεί κάποιος να πάει εκεί, να ενημερωθεί, να βάλει μέσα την άποψή του.
- **Συνεργατική Αξιολόγηση Έργου Διοίκησης.** Διαθεσιμότητα και αξιοποίηση δημόσιων δεδομένων για την αξιολόγηση του έργου των δημόσιων υπηρεσιών από τους πολίτες.
- **Ανάδειξη Καλών Πρακτικών και Ιδεών με τη βοήθεια Πολιτών:** Να υλοποιηθεί έκτος κύκλος ανάδειξης καλών πρακτικών και εφαρμογών διάθεσης δεδομένων.

➤ Δημόσιες Πολιτικές

- Καλύτερος **συντονισμός** μεταξύ των Υπουργείων όσον αφορά πληροφορίες που σχετίζονται με οριζόντια θέματα.
- **Υπηρεσίες με ανταπόκριση σε Ανάγκες Πολιτών.** Ανταπόκριση των υπηρεσιών στις ανάγκες των πολιτών και στην ανάγκη λογοδοσίας

απέναντί τους. Πληροφορίες ηλεκτρονικά για **χρήσιμες** και καθημερινές υπηρεσίες.

- **Σχέδιο Δράσης:** Να γίνει σχέδιο δράσης το οποίο θα έχει πραγματικούς στόχους και δεσμεύσεις. Δεσμεύσεις οι οποίες δεν θα βάζουν τα πληροφοριακά συστήματα ως τη βασική απαίτηση για να γίνει η δράση αυτή αλλά θα βάζουν την πρόθεση να ανοίξει η πληροφορία και οι διαδικασίες σε συνεργασία με τους πολίτες.
- **Πληροφόρηση αφομοιώσιμη ή/και αξιοποιήσιμη:** Η πληροφόρηση θα πρέπει να είναι κατανοητή, αφομοιώσιμη και αξιοποιήσιμη από τον πολίτη.
- **Πρόσβαση στους ελεγκτικούς μηχανισμούς:** Πρόσβαση από τους πολίτες στους ελεγκτικούς μηχανισμούς και υποχρέωση όλων των ελεγκτικών μηχανισμών να πληροφορούν τους πολίτες.
- **Σαφής Ενημέρωση:** Να ενημερώνονται οι πολίτες με σαφήνεια για το πού υπάρχουν συγκεκριμένα στοιχεία. Είναι υποχρέωση της πολιτείας εφόσον έχει την πολιτική βούληση, όταν δημοσιοποιεί κάποια στοιχεία για λόγους διαφάνειας και συμμετοχής του πολίτη να το κάνει με τη λογική ότι θέλει αυτός που είναι απέναντί της να μπορέσει να βρει αυτή την πληροφορία.
- **Ανοικτή στελέχωση** της διοίκησης, ανοιχτές προσκλήσεις. Να υλοποιηθεί καινοτόμο εργαστήριο για την διεύρυνση της εφαρμογής των ανοικτών προσκλήσεων και σε άλλες περιπτώσεις στελέχωσης ομάδων εργασίας ή έργου ή ανάθεσης ειδικών καθηκόντων σε εμπειρογνώμονες.

➤ Ενημέρωση/ Εκπαίδευση

- **Εκπαίδευση Υπαλλήλων:** Να εκπαιδευτούν οι εργαζόμενοι στα ΚΕΠ, να εξυπηρετούν καλύτερα τους πολίτες αλλά και όσοι υπάλληλοι ασχολούνται με θέματα επικοινωνίας και διαχείρισης υποθέσεων.
- **Εκπαίδευση Νέων Πολιτών - Παιδιών:** Να υπάρχει μια ενημέρωση των βιβλίων που να αναφέρει ποιες είναι οι τωρινές πρακτικές της δημοκρατίας. Να ενταχθεί στο μάθημα που αφορά στην εκπαίδευση των νέων πολιτών των παιδιών σε σχέση με θέματα δημοκρατίας.
- **Δράσεις - εκδηλώσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης:** Να υλοποιηθούν δράσεις - εκδηλώσεις ενημέρωσης και εκπαίδευσης στο αντικείμενο των νέων σχέσεων κράτους πολίτη και ηλεκτρονικής επικοινωνίας.

➤ Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο

- Επαναπροσδιορισμός του Θεσμικού Πλαισίου Επικοινωνίας, Ενημέρωσης και Διαχείρισης Υποθέσεων Πολιτών
- **Κανόνες/λειτουργικές απαιτήσεις** για τον τρόπο με τον οποίο οι φορείς απαντούν και ανταποκρίνονται στα αιτήματα των πολιτών (καταγγελίες, παράπονα, ερωτήματα).
- **Όροι προστασίας**; Όροι προστασίας από δίωξη για συκοφαντική δυσφήμιση.

➤ **Αρχές Δεοντολογίας / Κανόνες**

- Να τεθούν **κανόνες/λειτουργικές απαιτήσεις** για τον τρόπο με τον οποίο οι φορείς **απαντούν και ανταποκρίνονται στα αιτήματα** των πολιτών (καταγγελίες, παράπονα, ερωτήματα).
- Να υπάρξει ένας **κώδικας** ώστε να μπορούμε να υποστηρίξουμε τους πολίτες με **μέτρα προστασίας**
- Να καθορισθεί η διαδικασία **ενημέρωσης** των πολιτών για την εξέλιξη της **υπόθεσής τους**.

4. Προτεραιότητες Φορέων για την Ανοικτή Διακυβέρνηση- Διαφάνεια και Δημόσια Συμμετοχή

Για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα και για να ενισχυθεί η **Διαφάνεια και η Δημόσια Συμμετοχή** προτείνεται ένα σύνολο παρεμβάσεων τόσο σε θεσμικό, τεχνικό όσο και σε οργανωτικό επίπεδο, προκειμένου:

- a. να **εμπλουτιστεί** το σύνολο των ανοιχτά διαθέσιμων πληροφοριών, διοικητικών πράξεων, αποφάσεων, και να εξασφαλιστεί η **συνεχής ανανέωση και επικαιροποίησή**
- b. να εξασφαλιστεί η **πληρότητα** και η **ποιότητα** των διαθέσιμων στοιχείων
- c. να **θωρακισθεί θεσμικά και επιχειρησιακά** η παροχή και διάθεση των διοικητικών πράξεων, αποφάσεων, διαβουλεύσεων, και δεδομένων της διοίκησης
- d. να **συγκεντρωθεί, να τεκμηριωθεί** και να είναι **προσβάσιμο από ενιαίο σημείο** το σύνολο των διοικητικών πράξεων, αποφάσεων, διαβουλεύσεων, και δεδομένων της διοίκησης
- e. να δημιουργηθεί **κουλτούρα** ανοικτής διάθεσης της πληροφορίας, ανοικτών διαβουλεύσεων και ανοικτής επικοινωνίας
- f. να εξασφαλισθεί η **ανάδραση** της διοίκησης στις υποθέσεις των πολιτών, στις διαβουλεύσεις αλλά και σε κάθε μορφή ανοικτής επικοινωνίας των πολιτών

➤ Πολιτικές

- Διακήρυξη Αρχών για την Ανοικτή Διακυβέρνηση.
  - Διακήρυξη Αρχών για τη Διαφάνεια, την Ανοικτή Επικοινωνία, τις Διαβουλεύσεις
- Πλαίσιο και κανόνες για τις διαβουλεύσεις και την επικοινωνία με τη διοίκηση.
- Πολιτική και θεσμική παρέμβαση “Open by default”.
- Συνεργασία Ιδιωτικού Τομέα σε θέματα Διαφάνειας.
- Ενίσχυση της έρευνας, συνεργασία με ερευνητικές ομάδες, και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των ερευνητικών προσπαθειών σε θέματα Διαφάνειας, Ανοικτής Επικοινωνίας, Συμμετοχής, Συνεργασίας, Διαβουλεύσεων.

➤ Προτεινόμενες Θεσμικές και Κανονιστικές Ρυθμίσεις

- **Βελτίωση του Θεσμικού Πλαισίου** Διάθεσης της δημόσιας πληροφορίας. Ειδικότερα το Άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, Ν.3448/2006 «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης» και ο Νόμος 3979/2011 «Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις» με κατάλληλες τροποποιήσεις ώστε να μην απαιτείται η έκδοση πολλών επιπλέον νομοθετικών πράξεων εφαρμογής.
- **Κωδικοποίηση** της νομοθεσίας με προτεραιότητα την Ομογενοποίηση των διατάξεων για τις δημόσιες δαπάνες και την **Ενοποίηση πληροφοριών Δημοσίων Συμβάσεων**.

Ενίσχυση του ρόλου του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, σε περιπτώσεις άρνησης πρόσβασης σε δημόσιες πληροφορίες και **Ηλεκτρονική Συνεργασία των ελεγκτικών οργάνων**.

- **Επίτροπος Πρόσβασης στην Πληροφόρηση**
- **Πλαίσιο αδειοδότησης** δημόσιας πληροφορίας.
- **Κώδικας Πρόσβασης** στην Δημόσια Πληροφορία.
- **Ρύθμιση Προτεραιοτήτων ενεργειών των υπηρεσιών**

➤ Τεχνική Διάσταση

- **Ενιαίο σημείο Πρόσβασης:**
  - στις Διοικητικές Πράξεις το **Δι@ύγεια**
  - στη Διοικητική Πληροφορία το **data.gov**
  - στις Διαβουλεύσεις το **OpenGov**
- **Κοινές τεχνικές πρόσβασης** στην Διοικητική Πληροφόρηση

- **Σύνδεση Συστημάτων** Πχ. Διασύνδεση του Δι@ύγεια, με άλλα πληροφοριακά συστήματα και Μητρώα.
- **Ανάπτυξη βασικών συστημάτων** πχ. Δημοσίευση Εσόδων Εξόδων του κράτους, Ηλεκτρονική παρακολούθηση Προϋπολογισμού, Μητρώο για Τελεσιδίκως Αυθαίρετα, Μητρώο δεσμευμένων Ιδιοκτησιών κλπ.

➤ **Επιχειρησιακή και Οργανωτική Διάσταση**

- **Επέκταση του Διαύγεια στις Δικαστικές Αποφάσεις**
- **Έγκαιρη Ανάρτηση, Προσδιορισμός Διάρκειας Ανάρτησης**
- **Πληρότητα και Ποιότητα Δεδομένων, Ανάρτηση Περίληψης Πράξης από Εκπαιδευμένο Προσωπικό**
- **Προτυποποίηση, Κωδικοποίηση, Εύκολη Αναζήτηση, Ανάλυση Περιεχομένου, Αωνυμοποίηση Δεδομένων, Αυτοματοποίηση για παροχή φιλικών και χρήσιμων πληροφοριών**
- **Ανοικτά Οργανογράμματα στη Διοίκηση**
- **Διαφάνεια και Διασφάλιση Ατομικών Δικαιωμάτων**
- **Εξασφάλιση πόρων**
- **Εξασφάλιση Καλής Λειτουργίας, Κωδικοποίηση, Κοινές Μεθοδολογίες**
- **Συντονισμός**

➤ **Αλλαγή Κουλτούρας και ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού**

- **Συστηματικοί Μέθοδοι Διάχυσης και Επικοινωνίας**
- **Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού μέσω κατάλληλης εκπαίδευσης, σωστής, αξιοποίησης του υπάρχοντος ανθρώπινου δυναμικού.**
- **Εμπλοκή όλων των διοικητικών επιπέδων πχ. ΟΤΑ, Περιφέρειες κλπ.**
- **Η Ανοικτή Πληροφορία ως Ελεγκτικός Μηχανισμός**

- Ανάδειξη διοικητικής Γνώσης
- Προσέγγιση και κινητοποίηση των πολιτών
- Υιοθέτηση συστήματος παιγνιοποίησης και Τεχνικές Συμμετοχής
- Επιβράβευση-Ανταμοιβή ως Κίνητρο
- Ανάδειξη Καλών Πρακτικών και Εφαρμογών

➤ **Προτεινόμενες Αρχές**

- Πρόσβαση ανοιχτή σε όλους
- Δημοσίευση Πρωτογενών Δεδομένων
- Αμεσότητα
- Καθολικότητα Εφαρμογής Διαφάνειας και Διαβουλεύσεων
- Ανοικτή Πρόσβαση
- Συναίνεση
- Όχι διακρίσεις
- Προστασία Προσωπικών Δεδομένων
- Χρήση ανοικτών προτύπων
- Ανοικτή Επικοινωνία
- Κανόνες Δεοντολογίας-Εμπιστοσύνης
- Συνεργασία όχι Συγκυβέρνηση
- Ελληνικό Brand Name για τις Διαβουλεύσεις και την Ανοικτή Διακυβέρνηση όπως πχ. με τους Ολυμπιακούς Αγώνες
- Ανάδραση

5. Προτάσεις για το σχέδιο Δράσης OGP

Προτάσεις στην ενότητα «Διαφάνεια και ανοικτή πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα»

- *Στόχος: Θεσμικό Πλαίσιο για την Διαφάνεια*
  - Χρήση της Δι@ύγειας υποχρεωτικά στη ανάρτηση όλων των εγγράφων της Δημόσιας Διοίκησης
- *Στόχος: Θεσμικό πλαίσιο για την ανοικτή πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα*
  - **Open by default.** Όλα τα δημόσια έγγραφα θα είναι ανοικτά διαθέσιμα εκτός αν επιβάλλονται σημαντικοί λόγοι να είναι κλειστά το οποίο θα επιτυγχάνεται με την ύπαρξη νομοθετικής ρύθμισης
  - **Linked Data.** Όλα τα δεδομένα της δημόσιας διοίκησης θα διασυνδέονται.
- *Στόχος: Επίτροπος Πληροφορίας*
  - Καθιέρωση του Επιτρόπου για την πρόσβαση στην Πληροφορία.

Προτάσεις στην ενότητα «Δημόσια Συμμετοχή στη διακυβέρνηση και τη Λήψη Αποφάσεων»

- *Στόχος Συμμετοχικότητα*
  - Όλα τα νομοσχέδια που είναι να συζητηθούν και να ψηφισθούν από την Βουλή θα είναι διαθέσιμα στο open.gov για διαβούλευση
  - Όλη η επικοινωνία των κειμένων διαβούλευσης μεταξύ των υπηρεσιών των φορέων της δημόσιας διοίκησης θα γίνεται μέσω του open.gov
  - Εκπαιδευτικές δράσεις στο δημόσιο τομέα αλλά και στην δημόσια εκπαίδευση για την προώθηση της ιδέας της διαβούλευσης και της δημόσιας συμμετοχής.
- *Στόχος Λογοδοσία*
  - Όλες οι εκθέσεις των ελεγκτικών μηχανισμών θα είναι διαθέσιμες δημόσια. Η πρόσβαση στους ελεγκτικούς μηχανισμούς στην Ελλάδα γενικά θα είναι ελεύθερη στους πολίτες και υπάρχει και αντίστοιχη υποχρέωση των ελεγκτικών μηχανισμών να πληροφορούν τους πολίτες εφόσον αυτοί το ζητήσουν για τον έλεγχο που διενεργείται.

6. Παράρτημα

Πίνακας Συμμετεχόντων

ΦΟΡΕΑΣ	ΕΠΙΘΕΤΟ	ΟΝΟΜΑ
ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ	Αγγελόπουλος	Γεώργιος
Γενικό Λογιστήριο του Κράτους	Βαλέλης	Αρτέμιος
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ (ΕΑΑΔΗΣΥ)	Βλάχου	Ευαγγελία
ΕΚΔΔΑ	Βλάχου	Βάσω
ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	Βούλγαρη	Δώρα
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	Γαλούκας	Στυλιανός
ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ	Γεωργοπούλου	Βαρβάρα
NCSR "Demokritos"	Γιαννακόπουλος	Γιώργος
ΕΚΠΑ	Γκούσκος	Δημήτρης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	Δημητρίου	Ανδρέας
ΥΠΑΝ/Γ.Γ. ΕΜΠΟΡΙΟΥ e-Procurement	Δημογέροντας	Δημήτρης
Γενικός Επιθεωρητής	Δουλαδίρης	Νίκος
Opengon	Δρύστελλα	Κρυσταλλία
ΑΣΕΠ	Ζαραφέτα	Ελένη
ΕΚΔΔΑ	Ζούλιας	Εμμανουήλ
ΥΠΑΝ/Γ.Γ. ΕΜΠΟΡΙΟΥ	Θεοδωρακάκου	Αφροδίτη
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	Θεοχάρης	Χάρης
ΣΩΜΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΩΝ -ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (ΣΕΕΔΔ)	Θωμαΐδου	Μαργαρίτα
Γενικό Λογιστήριο του Κράτους	Καπόπουλος	Δημήτρης
ΕΚΠΑ	Καραμαγκιώλη	Εβίκα
ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ	Καρδασιάδου	Ζωή

ΦΟΡΕΑΣ	ΕΠΙΘΕΤΟ	ΟΝΟΜΑ
NCSR "Demokritos"	Καρκαλέτσης	Βαγγέλης
ΕΕΛ/ΛΑΚ	Καρούνος	Θόδωρος
ΕΚΔΔΑ	Κοζάρη	Ανατολή
ΥΠΑΝ/Γ.Γ. ΕΜΠΟΡΙΟΥ	Κομνηνός	Στέφανος
ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ	Κονίδα	Αλεξάνδρα
ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ	Κορύζης	Δημήτρης
ΕΚΔΔΑ	Κουζέλης	Δημοσθένης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	Κουτσομητόπουλος	Μάριος
ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΚΑΤ	Λίτης	Δημήτρης
ΜΟΔ ΑΕ	Μπούρας	Χρήστος
Open Knowledge Foundation Ελλάδος	Μπράτσας	Χαράλαμπος
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	Νταλάκου	Βασιλική
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ (ΕΑΑΔΗΣΥ)	Πανταζής	Σάκης
ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	Παπαδοπούλου	Ευγενία
ΣΕΠΕ	Παπαρίδου	Παναγιώτα
ΕΚΔΔΑ	Παπαστυλιανου	Αναστασία
ΟΓΡ	Πρίφτης	Αθανάσιος
ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	Πρωτόπαππας	Μάριος
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	Ρουτζούνη	Αθανασία
ΑΣΕΠ	Σασσιάκος	Κωνσταντίνος
ΕΚΔΔΑ	Σιαχάμη	Δήμητρα
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	Σούλης	Κωνσταντίνος

ΦΟΡΕΑΣ	ΕΠΙΘΕΤΟ	ΟΝΟΜΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	Σούρλας	Γιώργος
ΕΚΔΔΑ	Στούκος	Δημήτρης
ΕΜΠ	Στρατηγέα	Αναστασία
ΕΚΔΔΑ	Τερζή	Κονδύλω
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	Τσιτσιμής	Ιωάννης
ΚΤΠ ΑΕ	Τσώνης	Πέτρος
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	Χανιωτάκη	Ελένη
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	Χαραλαμποπούλου	Νικολέτα

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΜΟΝΑΔΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ**

mtk@ekk.gr

